

સ્વકેન્દ્રીથી સમકેન્દ્રી
વિશ્વ તરફની ઉડાન

પંખ[®]

અંક ૬૨ | મે ૨૦૨૨

કાં રમકડું લઈ શકું કાં રોટલી,
વાત એ બાળકને સમજાતી નથી.
વેંત ઊંચી વાડ છે વિખવાદની
આપણાથી એય ઠેકાતી નથી.

- ચંદ્રેશ મકવાણા 'નારાજ'

❖ અમારો સંપર્ક અહીં કરો...

WhatsApp

<https://wa.me/916355953355>

Telegram

<https://telegram.me/pankhemagazine>

Gmail

pankhemagazine@gmail.com

❖ અમને Follow અહીં કરો...

Facebook

<https://m.facebook.com/pankhemagazine>

Instagram

<https://www.instagram.com/pankhemagazine/>

Telegram Channel

<https://t.me/pankhemagazineofficial>

Twitter

https://twitter.com/pankh_emagazine

YouTube

<https://m.youtube.com/channel/UCakmCpwf4oF2ZICI-YPIVDg>

❖ અમારા વિશે સંપૂર્ણ માહિતી અને જૂના અંકો...

Website

<https://pankhmagazine.com/>

પંખ e-magazine

સ્વકેન્દ્રીથી સમકેન્દ્રી વિશ્વ તરફની ઉડાન

- 'પંખ'ના પ્લેટફોર્મ પરથી ઓનલાઈન કે ઓફલાઈન પ્રકાશિત થતા કોઈપણ લખાણના વિચારો સર્જકના પોતાના છે. એ વિચાર સાથે ટીમ પંખના સભ્યો સહમત છે જ, એવું માની લેવું નહિ. આથી લખાણને લીધે કોઈ પણ વિવાદ ઉભો થાય તો એની જવાબદારી સંપૂર્ણપણે સર્જકની પોતાની રહેશે. 'પંખ' આમાં દરમિયાનગીરી કરવા બાધ્ય નથી.
- 'પંખ'ના પ્લેટફોર્મ પરથી ઓનલાઈન કે ઓફલાઈન કોઈ પણ પ્રકારે પ્રકાશિત સામગ્રીમાં મોટેભાગે સર્જકની પરવાનગીથી જ કૃતિ મુકવામાં આવે છે. ક્યારેક કોઈ સર્જકની પરવાનગી લીધા વગર એમની કોઈ કૃતિ કોઈપણ સ્વરૂપે મુકવામાં આવે તો એમાં અમારો એક જ શુભ આશય છે કે સર્જકના લખાણને બિરદાવવું અને ગુજરાતી ભાષા વાંચી શકતા મહત્તમ લોકો સુધી સર્જકોની કૃતિ પહોંચાડવી અને વધુને વધુ લોકોને ગુજરાતી ભાષામાં રસ લેતા કરવા.
- અમારું સ્પષ્ટપણે માનવું છે કે, કૃતિ લખાય જાય એ પછી લોકોની બની જાય છે. પણ એ સર્જકો માટે સર્જકે કરેલા શ્રમને યોગ્ય શ્રેય મળે, એ માટે કૃતિની સાથે એના સાચા સર્જકનું નામ જોડાય, એ અમારો મહત્તમ પ્રયાસ રહેશે.
- અત્રે, 'પંખ' કોઈ રાજકીય, સામાજિક કે ધાર્મિક વિચારધારા પ્રત્યે પક્ષપાત કરતું નથી. તદુપરાંત, 'પંખ' બિનવ્યવસાયિક ધોરણે કામ કરે છે અને અમારા માટે આ આર્થિક ઉપાર્જનનું સાધન નથી.
- 'પંખ' સંપૂર્ણપણે સાહિત્યિક હોવાનો દાવો કરતું નથી. આથી લાક્ષણિક ગુજરાતી સાહિત્યના બધા જ નિયમો પળાય, એ જરૂરી નથી. 'પંખ' ગુજરાતી મેગેઝીન છે, ગુજરાતી ભાષાનું મેગેઝીન નથી.

યાજ્ઞિક વધાસિયા

'પંખ'નો આ બાસઠમો અંક છે. તમે આ અંક પોતાના ડિજિટલ ડિવાઇસમાં વાંચી શકો છો, તો તમને અભિનંદન. કેટલાય લોકો આજે એવા છે, જેઓ પાસે આ ડિજિટલ યુગમાં ડિજિટલ ડિવાઇસ જ નથી. ને કેટલાય લોકો એવા પણ છે, જેઓ વાંચી નથી શકતા. ઘણા પાસે આંખો નથી, તો ઘણા પાસે આંખોની રોશની નથી.

આપણે હંમેશા આપણાથી સારી પરિસ્થિતિમાં જીવતા લોકોની સાથે જ સરખામણી કરતા હોઈએ છીએ. એક રીતે એ આપણા વિકાસ માટે સારી વાત પણ છે. પણ જ્યારે આવી સરખામણી આપણી ઝલાનિનું કારણ બનવા લાગે, ત્યારે આપણે આપણાથી ખરાબ પરિસ્થિતિમાં જીવતા લોકોની સામે પણ એક નજર કરી લેવી જોઈએ. ત્યારે ક્યારેક અનાથાશ્રમમાં, ક્યારેક સરકારી હોસ્પિટલના કેન્સર વોર્ડ કે ક્યારેક કોઈ ઝુપંડપટ્ટીમાં આંટો મારીને આટલું સરસ જીવન ભેટમાં દેવા માટે ઈશ્વરનો આભાર જરૂર માની લેવો.

આ અંકના કવરપેજમાં એક એવું બાળક છે, જેનથી કદાચ સપના શું છે એ સમજતા

સંપાદકની કલમે

થાય સરખામણી તો...

પહેલા જ વાસ્તવિક દુનિયામાં ડોકિયું થઈ ગયું છે. એ બાળક પણ જ્યારે રમકડું લેવા જીદ કરતું હશે, ત્યારે એના માતા-પિતા એ નહિ સમજી શકતા હોય કે, એ બાળક માટે બે ટંકનું ખાવાનું રમકડાં કરતા વધુ જરૂરી છે, એ વાત એને કેમ કરીને સમજાવવી. ગરીબી બાળક પાસેથી એનું બાળપણ છીનવી લેવા જેટલી નિર્દયી પણ છે, અને સક્ષમ પણ છે!

આ અંકમાં 'Rewinding...' કોલમમાં તમને પદ્મશ્રી શાહબુદ્દીન રાહોડની 'આવ ભાણા આવ' - વાર્તા વાંચવા મળશે, જે તમે શાળામાં ભણ્યા હશો. હળવી શૈલીમાં લખાયેલ આ વાર્તા તમને એ વિચારતા કરી મૂકે છે કે, સમય સાથે આપણી જીવનશૈલી અને જીવનમૂલ્યો કેટલી હદ સુધી બદલાય જાય છે. જો કે, એ વાત પણ છે કે, ગમે એટલા આગળ વધીએ, બાળપણને યાદ કરવાનો અવસર આપણને હંમેશા રોમાંચિત કરી મૂકે છે.

એ સિવાય દરેક અંકની જેમ આ અંકમાં વૈવિધ્યસભર લેખો, વાર્તા અને કવિતાઓ પણ ખરી જ... અંક વાંચીને પ્રતિભાવો જરૂર દેજો.

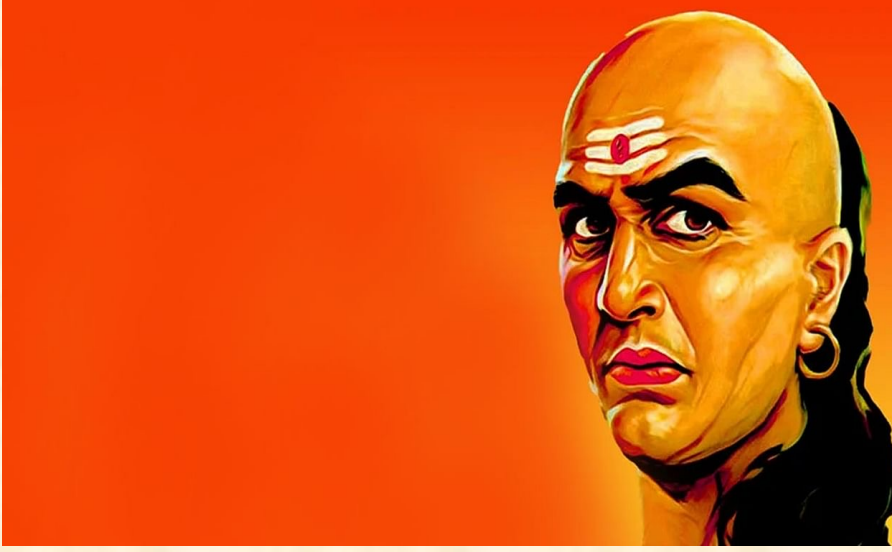
(1) - મે-૨૦૨૨ | www.pankhmagazine.com

ડૉ. રંજન જોષી

જસ્ટ બે મિનિટ

ચાણક્ય

રાહુલ સરનું કામ એટલે કામ. ટ્યુશનમાં આવતો પી.એસ.આઈ.નો છોકરો પણ ન ભણે તો એનેય ઢીબી નાંખે. આખા વિસ્તારના એક માત્ર સિક્કાંતવાદી શિક્ષક. શેરીમાં પાણીની પાઈપલાઈન નાખવાનું કામ શરૂ થયું. અધિકારીએ ઘરદીઠ કટકી શરૂ કરી. રાહુલ સરને આ વાતની જાણ થતાં તેમણે સોસાયટીના લોકોને રાત્રિસભામાં એકઠાં કરી કડક શબ્દોમાં કહ્યું, "કોઈએ એક રૂપિયો પણ આપવાનો નથી. એનું કામ છે ને કરે છે. એમાં પૈસા શાના આપવાના?"

બીજે દિવસે અધિકારીએ બે'ક

મવાલીઓ સાથે આવી રાહુલ સરને ધમકાવ્યા, "માસ્તર.. માપમાં રે'જે... નકર કાલે આ તારા ક્લાસ-બ્લાસના પાટિયાં ઉખડી જશે." રાહુલ સરે ત્યારે તો એને કશો જવાબ ન આપ્યો ને અધિકારી પોરસાતો ચાલ્યો ગયો. બીજા દિવસના લોકલ છાપાની હેડલાઇન હતી, "નગરના પી.એસ.આઈ.એ નળની પાઈપલાઈનના કામમાં કટકી કરતાં અધિકારીની ધરપકડ કરી. અધિકારી નોકરીમાંથી બરતરફ." સોસાયટીના લોકો રાહુલ સરના ક્લાસમાં લાગેલા ચાણક્યના ફોટાને વંદન કરી રહ્યા.

હીરલ વ્યાસ

આખું શરીર દુખવા લાગ્યું. હાથ પગ ખેંચાવા લાગ્યા. કરોડરજ્જુમાં ટ્યાકા બોલવા લાગ્યા. જાણે ઈયળ અમળાઈને કોશેટોમાંથી બહાર નીકળે ને પતંગિયું થાય એમ એનું શરીર અમળાવા લાગ્યું. ધીમે-ધીમે હાથ, પગ, ડોક લાંબા થવા લાગ્યા. લાગ્યું કે જાણે એન્ટમેન મોટો થઈ રહ્યો છે. ઉઠ્યો ત્યારે પગ પથારીની ધાર સુધી પહોંચી ગયા હતા. હલ્કની જેમ રાતોરાત શારીરિક બદલાવથી કપડાં ફાટી ગયા હતાં! ચહેરા પર મૂછો અને ઘાટી દાઢી આવી ગયા હતાં. બાવડાં માંસલ અને મજબૂત લાગતાં હતાં. પોતે પુરુષ છે એવું જાણે પહેલી વાર અનુભવાઈ રહ્યું હતું.

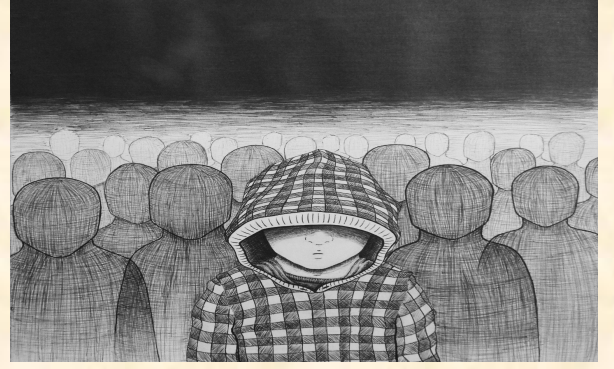
"વાઉવ, હાવ હેન્ડસમ હી ઈઝ!", એક છોકરીનો ઉદ્ગાર પીઠ પાછળ અથડાયો. મન પોરસાયું.

"આર્મીમાં હશે. લાગી શરત?" તાળીનો અવાજ કાને અથડાયો.

આસપસના લોકો એને જ જોઈ રહ્યાં હતાં એવું તો ખબર પડી પણ છતાં

વાર્તાનું આકાશ

એન્ટમેન

અજાણ્યો બન્યો. પોતાનો બદલાવ પોતાને તો ગમ્યો જ પણ લોકોના ધ્યાનમાં આવ્યો એ વિશેષ ગમ્યું. કરોડરજ્જુની જગ્યાએ સળિયો ગોઠવ્યો હોય એમ ટદ્દાર થઈ ગયેલું શરીર વધારે ટદ્દાર થયું ને છાતીમાં પણ જાણે હવા ભરાઈ.

સ્વીમીંગ કોસ્ચ્યુમ પહેરીને શર્ટલેસ શરીર પુલના પાણીમાં તરતું મૂક્યું. જેટલા હાથ-પગ મારેલા આવા બનવા માટે એ અત્યારે પુલમાં તરવામાં કામ લાગ્યા. આજે હાથ વીંઝતાં જે પાણી પાછળ જતું એમાં લોકોના પ્રશ્નો પણ પાછળ રહી ગયા હોય એમ લાગતું હતું.

"સાવ માયકાંગલો છે. તારી મમ્મી તને ખાવા નથી આપતી?" -નાનપણથી આ વાક્ય અસંખ્ય વાર સાંભળેલું.

"સાવ સુક્કી સરેકડી જેવો છે. દવા કરાવો એની. ચોક્કસ ફરક પડશે." -કોઈ હિતેચ્છુ વળી આવી પણ સલાહ આપતું.

"ઉંમરના પ્રમાણમાં હાઈટ ઓછી કહેવાય. ક્યાંય નહીં ચાલે. થોડો વ્યવસ્થિત હોય તો આગળ પ્રોબ્લેમ ન થાય."

વારે-વારે થતાં આ પ્રશ્નોથી, ચર્ચાથી મન બહુ ધવાતું. પણ કોને કહેવું. એક શિખા જ હતી જે એની વાત સમજી શકતી. સુંદર પણ જરા ભીનેવાન શિખા પપ્પાના મિત્રની દીકરી હતી. એને પણ આવા પ્રશ્નોનો સામનો કરવો પડતો. બન્ને એકબીજાની તકલીફ સમજતા. અને આ તકલીફને કારણે જ બન્ને સારા મિત્રો બની શક્યા હતાં.

ધીમે-ધીમે સામાજિક પ્રસંગો, મેળાવડા કે એવું બીજું કંઈ પણ હોય હવે તો જવાનું જ ટાળતો. મિત્રો તો ઝાઝા હતા નહીં. એની પાસે શું નથી એ જોવામાં બીઝી લોકો પાસે એની પાસે શું છે એ જોવાનો સમય જ ક્યાં હતો? આખો દિવસ લગભગ ભણવામાં અને બાકીનો સમય ચિત્રો બનાવવામાં ગાળતો. શિખા અવારનવાર આવતી અને એના ચિત્રો જોતી. ઘણીવાર એને એક્ઝિબીશન કરવા પ્રેરતી. પણ લોકોની સામે જવામાં કચવાતું મન કશું કરવા રાજી ન થતું.

હંમેશાં વિચાર આવતો કે લોકો ચિત્રો જોશે કે ચિત્રકાર ને!

"આમાં કેમ એક જ માણસ છે? મેળામાં તો બહુ બધા લોકો હોય ને?" - શિખાએ એક દિવસ એક ચિત્ર જોતા પુછેલું.

"હા. મેળામાં બહુ બધા લોકો હોય. પણ આ માણસ મેળામાં એકલો પડી ગયો છે."

એકલતાની આ અવસ્થાએ એના મનને ગ્રસી લીધેલી. ચિત્રોમાં આ અવસ્થા પડઘાતી હતી. શિખાને ચિંતા હતી. એટલે જ વિચાર્યું હતું કે અંકલ-આન્ટીને આ વિશે વાત કરવી. એને મદદની તાતી જરૂરિયાત હતી.

આજના સેશનમાં જે જાણવા મળ્યું એ બધા માટે ઘણું આઘાતજનક હતું. સેશન પત્યું ત્યારે ચાદર ચૂંથાઈ ગઈ હતી. ઓશીકું નીચે પડી ગયું હતું. પથારીમાં તરતા-તરતા થાકીને એનું શરીર શિથિલ થઈને પડ્યું હતું.

રમેશ પારેખ

Connecting... કવિતા

ગઝલ

ખંડમાં આંખ છતની વરસતી રહી કોઈ ચાલ્યું ગયું;
શૂન્યતા ખાલી ખીંટીને ડસતી રહી કોઈ ચાલ્યું ગયું.

છાપરું શ્વાસ રૂંધી ધીમાં ધીમાં પગલાંઓ ગણતું રહ્યું,
ભીંત ભયભીત થઈને કણસતી રહી કોઈ ચાલ્યું ગયું.

બારીએ બારીએ ઘરના ટુકડાઓ બેસીને જોતા રહ્યા,
સાંકળો બારણે હાથ ઘસતી રહી કોઈ ચાલ્યું ગયું.

બેક પગલાંનો સંગાથ આપીને પડછાયા ભાંગી પડ્યા,
શેરીનાકામાં બત્તીઓ ભસતી રહી કોઈ ચાલ્યું ગયું.

રમેશ પારેખ

Connecting... કવિતા

ગીત

ઝાડ એના પાંદડાંને પૂછે છે- કેમ ?
તું મારું નથી એવો શા માટે પડ્યો તને વ્હેમ?

પાંદડાએ પૂછ્યું કે, મારું નામ પાન છે
તો શા માટે તારું નામ ઝાડ છે?
શા માટે તારી ને મારી વચ્ચાળ
આમ ડાળી ને ડાળખાંની આડ છે?

ઝાડવું કહે કે તારી વહાલુડી લીલપને સાચવું છું, આવડે છે એમ!

પાંદડું કહે કે, મારે ઝાડવું આકાશને
ને તું મને શા માટે બાંધતું ?
ઝાડવું કહે કે, એ તો ધરતીનું વ્હાલ છે...
જે સૌ સાથે આપણને સાંધતું

તૂટવાનો અર્થ તને ઝાડકે નહીં , એને હું કહું મારો પ્રેમ !

બંસરી જોષી

"મમ્મી... મમ્મી..." પવિત્રા બૂમો પાડતી રહી પણ રિક્ષા તો ઉપડી ગઈ હતી. પવિત્રાએ ફટાફટ હોસ્પિટલના પાર્કિંગ એરિયામાંથી પોતાની કાર કાઢી અને રિક્ષાવાળાની પાછળ-પાછળ જવા દીધી. રિક્ષાની પાછળની સીટ પર બેઠેલી પોતાની મમ્મીની સાડીનો પાલવ એને લહેરાતો દેખાતો હતો એ પાલવને આધારે જ એ પાછળ પાછળ કાર ચલાવતી રહી. ઇન્ડિકેટર કરી રિક્ષાવાળાને સંકેત પણ આપતી રહી, પણ રિક્ષાવાળા ભાઈ એ સમજ્યા નહીં. આખરે ચાર રસ્તા આવ્યા અને સિગ્નલ પર સ્ટોપનું સિગ્નલ આવતાં ફટાફટ કારમાંથી ઉતરી. એણે રિક્ષાવાળા ભાઈ સાથે ઝટપટ બધી વાત કરી અને પોતાની મમ્મીને સમજાવી પોતાની કારમાં બેસાડી. કારમાં બેસતાં જ વિસ્મય એ કહ્યું, "ક્યાં ગઈ હતી તું માર્કેટમાં મને છોડીને? મને લાગ્યું તું ઘરે નીકળી ગઈ એટલે પછી હું પણ રિક્ષા કરી ઘરે આવવા નીકળી ગઈ. પવિત્રાએ મમ્મીની સામે જોયું અને કહ્યું, "મમ્મી શું

અંતરકેડી

મઝધારે (ભાગ:૫)

તને ખરેખર ખ્યાલ નથી કે આપણે માર્કેટથી નહીં હોસ્પિટલથી ઘરે પરત ફરી રહ્યા છીએ!?"

"કઈ હોસ્પિટલ? હોસ્પિટલ કેમ ગયા હતા?"

પવિત્રાને બધું જ સમજાઈ ગયું. બિલકુલ ચિડાયા વગર એણે મમ્મી સામે જોયું. મનોમન ભગવાનનો આભાર માન્યો કે કંઈ અનિષ્ટ થાય એ પહેલા મમ્મી હેમખેમ મારી પાસે પહોંચી ગઈ.

દ્રશ્ય:૧૨

સાંજનું જમવાનું પતાવી મમ્મીને દવા આપી સુરમ્ય અને મમ્મીના સૂઈ ગયા બાદ પવિત્રાએ બધી જ વાત વિગતે

(7) - મે-૨૦૨૨ | www.pankhmagazine.com

સુબોધને કરી. સુબોધે કહ્યું, "તું ચિંતા ન કર આપણે મળીને મમ્મીને સાચવી લઈશું. તું તારી નોકરીમાંથી હાલ રિઝાઇન કરી દે અને મમ્મીની સારવાર પર જ હમણાં ધ્યાન આપ."

પવિત્રાએ કહ્યું, "હા મારે હાલ કોઈ જ નોકરી કરવી નથી. મમ્મીનું ધ્યાન રાખવા સિવાય મારી આમ પણ બીજી કોઈ જ પ્રાથમિકતા નથી. પણ સુબોધ જે પ્રોજેક્ટ મારી કંપનીએ આ વર્ષે લીધેલો એનો છેલ્લો સેમિનાર મારે જ રિપ્રેઝન્ટ કરવાનો હતો એટલે મારા બોસના ખૂબ જ ફોન આવ્યા કરે છે. માત્ર પાંચ દિવસ માટે મારે ઓફિસ જવું જ પડશે અને પાંચ દિવસ ઓફિસ જઈ બધું જ કામ વાઇન્ડઅપ કરી લઈશ." સુબોધ થોડીવાર વિચારતો રહ્યો. પવિત્રાને પણ થયું કે ખબર નહીં સુબોધ આ વાતનો કેવો પ્રતિભાવ આપશે?

સુબોધે કહ્યું, "સારું, એમ કર તું પાંચ દિવસ ઓફિસ જઈ તારું બધું જ કામ પતાવી લે. હું પાંચ દિવસની છુટ્ટી લઈ મમ્મી પાસે રહીશ અને એમનું ધ્યાન રાખીશ. તું નિશ્ચિત થઈ જા..." પવિત્રાએ સુબોધના જવાબથી રાહતનો ઊંડો શ્વાસ ભર્યો. બીજે દિવસે મમ્મીને બધું સમજાવી પવિત્રા ઓફિસ માટે રવાના થઈ ગઈ. સુબોધ કાળજીપૂર્વક થોડી થોડી વારે

પવિત્રાની મમ્મીને જોવા રૂમમાં આંટો મારી આવતો. એમને ભરતકામની પ્રવૃત્તિમાં ડૂબેલા જોઈને એ પણ નિશંકપણે પોતાનું કામ બેઠક રૂમમાં બેસીને કરતો. લંચનો સમય થયો એટલે એણે મમ્મીને બોલાવ્યા. બેઠકે સાથે લન્ચ કર્યું. લંચ કરીને વિસ્મયા ફરી રૂમમાં જતી રહી. સુબોધે બધી દવાઓની સૂચિ કાઢી અને દવા લઈને મમ્મીજી પાસે પહોંચ્યો પણ વિસ્મયા આંખો મીંચીને સૂતેલી હતી. ખચકાતા હાથે સુબોધે મમ્મીજીના માથા પર હાથ ફેરવ્યો અને કહ્યું, "મમ્મીજી આ દવા લઈને સૂઈ જાવ." વિસ્મયાએ આંખો ખોલીને જોયું અને કહ્યું, "અરે વિશેષ... મારા દીકરા... તું આવ્યો છે અને એ પણ મને દવા દેવા..." એમ કહી સુબોધના ગાલ પર હાથ ફેરવી એના માથાને મમતાભર્યું આલિંગન આપ્યું. સુબોધ પવિત્રાની મમ્મીની કરુણામયી અવસ્થાને ખૂબ નજીકથી અનુભવી રહ્યો હતો.

"હા મા... હું છું." માત્ર એટલું કહી એ દવા આપી રૂમમાંથી નીકળી ગયો. દિવસ વીતી ગયો. પવિત્રા પણ ઓફિસેથી ઘરે આવી ગઈ. સુબોધે દિવસ દરમિયાન બનેલી બધી જ ઘટનાઓ પવિત્રાને વિગતે કહી.

આમ જ ચાર દિવસ પસાર થઈ ગયા. આજે પવિત્રાનો ઓફિસનો છેલ્લો દિવસ

હતો. આજે રિઝાઈન મૂકીને હવે મમ્મીનું ધ્યાન રાખવા એ ઘરે જ રહેવાની હતી. એ વિચારે સુબોધ ઘણું જ રાહત અનુભવતો હતો. કારણ કે આ પૂર્વે એણે મમ્મીજીની આટલી કાળજી ક્યારેય નહોતી લીધેલી, પણ સુબોધના બોસના સવારથી કોલ શરૂ થઈ ગયેલા. બધા જ પેન્ડિંગ મેઇલના જવાબ આપવા સુબોધ માટે જરૂરી થઈ પડેલા. મમ્મીજીને બપોરે દવા આપી રૂમમાં મોકલી સુબોધે પોતાનું લેપટોપ ખોલ્યું અને કામે વળગી ગયો. આટલા દિવસના મેઇલ્સ જોઈ એ ચિડાઈ ગયેલો. 'રજાઓમાં પણ શાંતિ નથી મળતી' -એવું બબડી એ મેઇલના પ્રત્યુત્તર આપવામાં મગ્ન થઈ ગયો.

અચાનક વિસ્મયા રૂમમાંથી બહાર આવી અને સુબોધને વિશેષ સમજી વિશેષને ધમકાવતી હોય એમ સુબોધને ધમકાવતા કહ્યું, "ચાલ બંધ કર લેપટોપ અને કામ પણ બંધ કર. આટલું બધું તે કોઈ કામ કરતું હશે?" એમ કહી માના હકથી સુબોધનું લેપટોપ બંધ કરી દીધું. સુબોધ પહેલેથી અકળાયેલો હતો. એ ગુસ્સાથી લાલચોળ થઈ ગયો. આખરે એ થોડી એની સગી મા હતી? ગુસ્સામાં એનાથી પવિત્રાની મમ્મી પર આક્રોશ ઠલવાઈ ગયો અને ભૂલથી એમને સુબોધના હાથનો ધક્કો લાગી ગયો અને વિસ્મયા બાજુમાં રહેલા કબાટ સાથે

અથડાઈ. કબાટનો તીક્ષ્ણ ખૂણો વિસ્મયાના માથા પર ભટકાયો. તમ્મર ખાઈને એ સીધી જમીન પર ઢળી ગઈ. લોહીની ધાર પણ વહેવા લાગી. આ બધું જોઈને સુબોધ હેબતાઈ ગયો. 'આ શું થયું મારાથી?' એણે ધ્રુજતા હાથે મમ્મીને ફટાફટ ઉભા કરી સોફા પર સૂવડાવ્યા અને પવિત્રાને ફોન જોડ્યો.

દ્રશ્ય:૧૩

સુબોધે મમ્મીને ઉંચકીને કારમાં બેસાડ્યા અને ડોક્ટર વિણા શર્માના દવાખાને તાબડતોબ પહોંચ્યો. પવિત્રાને પણ ત્યાં જ સીધા આવવા જણાવ્યું. પવિત્રા રિઝાઈન મૂકી ઘરની બદલે હોસ્પિટલ પહોંચી. નર્સે તરત જ મમ્મીને એડમીટ કર્યા ને ઓપરેશન શરૂ કર્યું. એક તો પહેલેથી એ મગજની બીમારીથી ઝઝૂમી રહ્યા હતા ઉપરથી માથા પર જ ઘા લાગતા પરિસ્થિતિ વધુ વણસી ગઈ હતી. પવિત્રા હોસ્પિટલ પહોંચે ત્યાં સુધી મમ્મીને આઈસીયુમાં પણ ખસેડી દેવામાં આવેલા.

પવિત્રાના આવતા જ સુબોધે દિલગીરી વ્યક્ત કરતાં પવિત્રાને બધી જ વાત કહી સંભળાવી. પવિત્રા તો જાણે સુન્ન પડી ગયેલી ઓપરેશન રૂમની બહાર એ બાવરી બનીને આંટાફેરા કરી રહી હતી.

એનો જીવ અધ્ધર થઈ રહ્યો હતો. જાણે કે કંઈ અશુભ ઘટવાનું હોય એવી અગમચેતીથી એ વધુ ને વધુ અંદરથી તૂટી રહી હતી. ઓપરેશન પૂરું થયું અને નર્સ બહાર આવી. બહાર આવતાં જ કહ્યું કે, "એમની સ્થિતિ ખૂબ જ નાજુક છે. એ માત્ર 'વિશેષ... વિશેષ...' આ એક જ નામ બોલી રહ્યા છે. આપના ઘરમાં જે કોઈ પણ આ નામે વ્યક્તિ હોય એમને બોલાવી લો. પવિત્રા અને સુબોધ એકબીજા સામે તાકી રહ્યા.

સુબોધ પવિત્રાનો હાથ પકડી અંદર ગયો. સુબોધને પોતાની તરફ ચાલતો જોઈ ઝીણી આંખોથી સુબોધ મહીં વિશેષને જોતી વિસ્મયા માંડ એટલું જ બોલી શકી. "તું આવી ગયો વિશેષ દીકરા. મને ખબર હતી તું જરૂર આવીશ. હાશ, હવે મારી નાવડીને લંગર મળી ગયું. હું મઝધારે નહીં ડૂબું." અને બસ ત્યાં જ એમના પ્રાણ પંખેરૂ ઉડી ગયા. નાડ બંધ થઈ ગઈ અને શ્વાસ થંભી ગયા. ચારેતરફ ઘેરો સન્નાટો છવાઈ ગયો. પણ પવિત્રા હૈયાફટ વિલાપ કરવા લાગી. સુબોધ મમ્મીજીના નિશ્ચેતન શરીરને જોઈને ઊંડી ઝ્લાનિમાં ગરકાવ થઈ ગયો.

આખરે પવિત્રાનું સ્વપ્ન જગત વાસ્તવિક જગતનો કોળિયો કરી ગયું. વિસ્મયાની નાવડી મૃગજળના મધદરિયે ડૂબી.

દ્રશ્ય:૧૪

સુબોધ મહિનાઓ સુધી શોકમય અને ઝ્લાનિમય રહ્યો. મમ્મીના અંતિમ દિવસોમાં પોતાનો ભાઈ વિશેષ મમ્મી સાથે નહોતો, પણ અન્ય પરિવારજનોના કહેવાથી પવિત્રાએ વિશેષને મમ્મીના દુઃખદ મૃત્યુ અને અસ્થિ વિસર્જનના પ્રસંગે હાજર રહેવા તાકીદ કરી.

દ્રશ્ય:૧૫

જે જગ્યાએ વિષેશે મમ્મીને નોંધારા કરી વિદેશની ડગર પકડેલી. એ જ જગ્યાએ એરપોર્ટ પર પવિત્રાએ વિશેષને જોયો અને જોતાવેંત જ એણે સણસણતો તમાચો મારી પોતાનો આક્રોશ ઠાલવ્યો. સુબોધે પણ વિશેષને આક્રોશ અને કડુણા સાથે કહ્યું, "છેલ્લી ઘડીઓમાં તારા મમ્મી મને જ વિશેષ માની બેઠા હતા અને મારામાં તને જોઈને એમનો પ્રાણ પણ ઉડી ગયો. જેણે એના જીવનના હાડકા

તારા ઘડતર માટે ગાળી નાખ્યા, એનું અસ્થિ વિસર્જન કરવા ભલે તું આવ્યો હોય પણ મમ્મીની તમામ વિધિ કરવાનો અધિકાર માત્ર પવિત્રાનો જ છે. તારા હોવાપણાનો કોઈ જ આધાર મમ્મી પામ્યા નથી. હવે અહીંથી પાછા વળી ફરી ક્યારેય પણ ભારત પાછો ફરતો નહીં."

દ્રશ્ય:૧૬

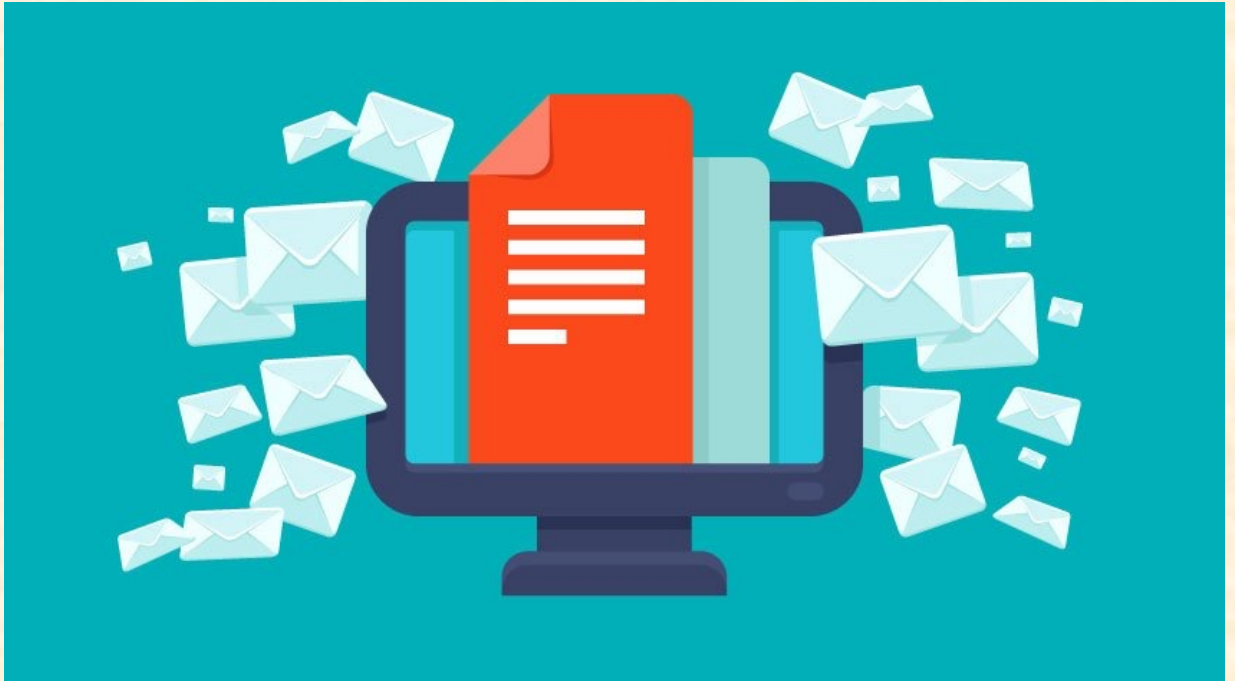
ખળખળ વહેતી કાશીની નદીમાં વિસ્મયા વિલન થઈ ગઈ પણ પવિત્રાના હૃદયમાં હમેશ માટે હૃદયસ્થ થઈ ગઈ. પોતાની મમ્મીની મઝધારે મૃગજળમાં ડૂબેલી જીવનનૈયાએ પવિત્રા અને સુબોધને અંદરથી હચમચાવી દીધેલા. એ બંને પછી પોતાની મમ્મીની મનોસ્થિતિ જેવી જ માનસિકતાથી પીડાતી ઘણી વૃદ્ધા

અને ત્યકતા સ્ત્રીઓ માટે દીવાદાંડી સમાન બન્યા અને અલ્પાઈમર પીડિત વ્યક્તિઓ માટે એક 'આશ્રયગૃહ' બનાવ્યું અને પોતાના જીવનસાથી સુબોધના સહકારથી પોતાની આત્મિય મમ્મી વિસ્મયાને એક સાર્થક શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરી. એમના કાર્યની સુવાસ ફેલાવા લાગી. શહેર શહેર આવા ગૃહો બન્યા.

દ્રશ્ય:૧૭

એક પત્રકારે પવિત્રા અને સુબોધનો ખાસ ઇન્ટરવ્યૂ લીધો અને પોતાની કોલમમાં એમના કાર્યની પ્રશંસા પણ કરી. કોલમનું શીર્ષક હતું- "મઝધારે ઝળકે એક દીવાદાંડી."

(સંપૂર્ણ)

સુરેશ હ. જોષી

Connecting... કવિતા

અછાંદસ

ઓ રે ભાઈ કવિ,
જાણું છું કે નથી ઠેકાણે તારો મિજાજ,
પણ મારી એક બે વાત તો સાંભળ:
સૂરજની બખોલમાં બાંધેલો ધુવડનો માળો
ભલે હવે વીંખી નાખ
ને એની ઓથે સંતાડેલી કૃષ્ણની વાંસળી
કોઈક ભાવિક કવિજન માગતું હોય તો આપી દે.
પેલી ગરોળી પાછી માગે છે એની તૂટેલી પૂંછડી
એનો ઉપયોગ પૂરો થયો હોય તો પાછી વાળ
વડીલ કવિની શ્રદ્ધાની ઘોળી બકરી
હલાલ કરવી છોડી દે
ચન્દ્રનો કાટ ખાઈ ગયેલો સિક્કો
ખિસ્સામાં શા લોભથી સંતાડી રાખ્યો છે?
ફગાવી દે એને આકાશમાં
ને ઈશ્વરના ખોળિયાને શા માટે રાખી મૂક્યું છે ઇસ્ત્રીબંધ
તારા વોર્ડરોબમાં?
એ બિચારો થથરતો ઊભો છે બહાર
હવે સૂર્યગ્રહણ થાય ત્યારે
એનું જ કરી દે ને એને દાન
ઓ રે ભાઈ કવિ,
આટલું જો તું કરે
મારે ખાતર જરાક હસે તો -
માગ માગ જે માગે તે આપું
અરે, આપી દઉં સાવ તાજાં બસો-અઢીસો હાઇકુ!

તેજલ શાહ

લેખક ગુલાબદાસ બ્રોકરની ઉત્તમ વાર્તાઓમાંની એક એટલે ધૂમ્રસેર. આ કૃતિનું દેશ-વિદેશની ભાષામાં ભાષાંતર થયું છે. તેમજ તેના ઉપરથી શ્રી ધનસુખલાલ મહેતા સાથે મળીને શ્રી બ્રોકરે તેનું નાટ્ય રૂપાંતર પણ કર્યું છે.

વાર્તા તો માંડીશું પણ મન શીર્ષક પર મોહી ગયું છે. 'ધુમ્રસેર'- મેં ઝીન્દગી કે સાથ નિભાતા ચલા ગયા, હર ફિક કો ધૂમે મેં ઉડાતા ચલા ગયા. એમ બધી ચિંતાઓ હવા થતી હોત તો! ધુમાડાના વલયો એના મૂળ તત્ત્વ એવા આકાશમાં જ ભળી જતા હોત તો! એવું થતું નથી. સર્પાકારે ઊંચે ચઢવાનો તો ડોળ. બાકી એ બધાં આવરણોને ભેદીને ચિત્તને ગૂંગળાવી નાખે છે.

વાર્તાનાયક કમલબાબુને શું ગૂંગળાવી નાખતું હશે? એ તો પોતાના બંગલાની પોર્યની અગાસી પર ઊભા છે. શરણાઈઓ ગૂંજે છે. એ જુએ છે કે વરરાજા ઘોડા પર આરૂઠ થતા હતા અને પાંચદસ પળમાં તો ગાજતેવાજતે તે કન્યા લાવવા નીકળી પડવાના. જવાનો સમય થયો જાણી તેમણે

વાર્તા-સેતુ

ધૂમ્રસેર

પાછા વળવા માંડ્યું તો બાજુમાં જ તેમના પત્ની નીલીમાદેવી ઊભા રહેલા દેખાયા.

એમણે કહ્યું તો ખરું, પણ એ ત્યાંથી ખસી શક્યા જ નહીં. એમનાં નયન તો ઘોડા ઉપર બેસવાની તૈયારી કરતા વરરાજા ઉપરથી ખસ્યાં જ નહિ. જાણે કોઈ અપૂર્વ દ્રશ્ય ન જોઈ રહ્યાં હોય!

કમલબાબુ પાછા વળ્યાં. પણ એ જ ક્ષણે એમણે નીલીમાદેવીની આંખોના ભીંજાયેલા ખૂણા જોયા. જે દ્રશ્યને એ જોઈ રહ્યાં હતા એ દ્રશ્ય પર કમલબાબુના નેત્રોએ જોવાનું શરૂ કર્યું. દ્રશ્ય તો એનું એ જ હતું, જે એ થોડી ક્ષણ પહેલાં જોઈ રહ્યાં હતા. વરરાજા બેઠા. ગોરો પાતળો સુંદર દેહ. કમલબાબુ એ જોઈ રહ્યાં. થોડીવારે અગાસી પર પડેલી આરામખુરશી પર લંબાવ્યું. નીલીમાદેવીએ લાવી આપેલા ચિરૂટ સાથે ફરી તેમણે નેત્રો મીંચી દીધાં.

એક યુવાનની આકૃતિ આવી ઊભી રહી. આજના વરરાજા જેવો જ લાગતો હતો. કદાચ એનાથીયે રૂપાળો. આંખોમાં ચમકારો એટલો જ તેજસ્વી? - ઘણો વિશેષ. અને મુખ ઉપર તો પોતાના આત્માને અને આસપાસના જગતને અજવાળતું નિરંતર રમતું સ્મિત. આશા અને યૌવનને ઉંબરે ઊભેલી આકૃતિને જાણે બસ જોઈ જ ન રહેવી હોય, જાણે એને હજી વધારે નજીક ખેંચી લેવી હોય તેમ કમલબાબુનો હાથ ઊંચો થયો. તે અર્ધા બેઠા જેવા થઈ ગણગણ્યા:

"બિપિન, બિપિન દા, બેટા..."

વાર્તા એના ગંતવ્ય પર પહોંચી નથી. મધદરિયે છે; છતાં લેખકે અંતની સ્પષ્ટતા અહીં કરી છે. ચાલીસ વર્ષનો જુવાનજોધ દીકરો કમલબાબુએ ગુમાવ્યો છે. એની ઝલક પામવા મથી રહ્યા છે. લાગણી સામે મોરચો માંડીને બેઠા છે અને જીતવું? લગભગ અશક્ય. ખાલીપાનો ધુમાડો કેમે કરીને ઉલેચાતો નથી.

કમલબાબુને શું ગૂંગળાવી નાખતું હશે? પુત્ર વિરહ? હા. એ ખરું પણ વાર્તાનાયક પુત્રના મૃત્યુનો દોષ પોતે ઓઢીને બેઠા છે! રહી રહીને એમના મનમાં એક જ ભાવ તરવરી આવે છે - 'યે ધૂઆં યે ધૂઆં સા રહેને દો, મુજે દિલ કી બાત કહેને દો...' વાત મંડાય છે ક્યાં? એમણે વાત નથી

કરવી બસ માફી માંગવાની હઠ લઈને બેઠાં છે. માફી મળે એય શક્ય નથી. કારણ કે માફી આપવાવાળો આ દુનિયામાં નથી. થોડી થોડી વારે બિપિન સાથે વાર્તાલાપ કર્યાનો ભ્રમ માત્ર ઓરડાની હવામાં ચકરાવો લે છે. નવી ધૂમ્રસેર રચાય, વિખરાય અને એજ વિષમતા.

નીલિમાદેવી પોતે કેટલીયેવાર કમલબાબુને સમજાવીને થાક્યાં. જે ઘટ્યું એમાં એમનો કોઈ દોષ નથી. કમલબાબુ માટે એમને કોઈ ફરિયાદ નથી. દીકરાનું મૃત્યુ અપજશ અપાવે એવું નથી. પછી પીડા, ક્ષોભ, અફસોસ શેનો? હા, કોઈ નવું બાળક ન આવ્યું. પણ એ બાબતે ક્યારેય એમને ઓછું નથી આવ્યું. બિપિનનું નામ પણ છેલ્લા દસ વર્ષોમાં પોતાને મોઢે આવવા નથી દીધું. કમલદાને જ બાળકની જેમ સાચવી લીધાં છે. તો કમલબાબુને શું ગૂંગળાવી નાખતું હશે?

આપના પ્રતિભાવ tejnikalme@gmail.com પર મોકલી શકશો.

વિવેક યુડાસમા

જૂનાગઢ વિશે મોટાભાગના લોકો જાણે જ છે. વરસોવરસથી આપણી વિરાસતને સાચવીને બેઠેલું આ શહેર કંઈ કેટલાય રહસ્યોથી ઘેરાયેલું છે. એ પછી ગિરનારની વાત હોય કે જમિયલશા દાતારની વાત હોય. રા'ના વંશજોની વાત હોય કે પછી નવાબોની! આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિની વાત હોય કે પછી માત્ર એક જિજ્ઞાસુ તરીકે જાણવાની. જ્યાં ગુજરાતનો સૌથી ઊંચો પર્વત ગિરનાર છે તેવું આ શહેર ઘણી બધી અજાયબીઓ અનાદિકાળથી સાચવતું આવ્યું છે. જેમાંથી ઘણી અજાયબીઓ આજેય ત્યાં એ જ અવસ્થામાં હયાત છે. તો ચાલો આ શહેરના સફરની શરૂઆત કરીએ ગિરનારથી...

ગિરનાર તો દરેકે ક્યાંકને ક્યાંક તો જોયો જ હશે. કોઈકે ફોટામાં તો કોઈકે રૂબરૂ. કોઈકે ટ્રાવેલિંગ કરતા સમયે ટ્રેન કે બસની બારીમાંથી પણ એક આછેરી ઝલક માણી હશે. ગિરનારના ત્રીજા શિખરે આવેલી ગુરુ દત્તાત્રેયની ઝૂંપડી હિન્દુઓની આસ્થાનું કેન્દ્ર રહ્યું છે. હજારો લોકો દર વર્ષે અહીં દર્શન

ખુલ્લા દ્વાર

જર્ની ઓફ જૂનાગઢ

કરવા જાય છે અને ધન્યતા અનુભવે છે. તો આજે મારે એક અલગ જ નજરથી તમને ગિરનાર દેખાડવો છે.

ગિરનારને જોઈએ તો એવું લાગે કે કોઈ જટાળો જોગી સૂતો છે, બરાબર ને? આપણે ઘણાં રહસ્યમય સાધુઓ વિશે સાંભળ્યું છે. હા, તમે બરાબર જ સમજ્યા. ગિરનાર પણ માયાવી સાધુ જેવો છે. ગિરનાર દરેક ઋતુમાં પોતાનું રૂપ બદલી નાખે છે. તમે એક ઋતુમાં ગયા હોવ અને પછી બીજી ઋતુમાં જાવ તો ગિરનાર અલગ જ લાગે! દરેક વખતે ગિરનાર એક આગવા અને અલગ જ અંદાજમાં સામે આવે છે.

સૌથી પહેલાં વાત કરીએ શિયાળાની. એકદમ કડકડતી હાડકાં ધુજાવી નાંખે તેવી

ઠંડી પડતી હોય ત્યારે ગિરનારની સફરે જવાની મજા જ અલગ હોય છે. શિયાળાની શરૂઆતમાં શરદ ઋતુ ચાલતી હોય છે. આ સમયગાળા દરમિયાન જૂનાગઢની તળેટીમાં ગિરનારની પરિક્રમા થતી હોય છે. આ સમયે ત્યાં લાખો લોકો આવે છે. એક સાધુ જેમ પોતાના આશ્રમમાં કે પોતાની જગ્યા પર મહેમાનોનું સ્વાગત કરતો હોય તેમ ગિરનાર પરિક્રમાના સમયગાળા દરમિયાન લાખો લોકોના માનવમહેરામણને આવકારતો હોય છે, તેમની આગતાસ્વાગતા કરતો હોય છે. ત્યારે ગિરનારનું સાધુત્વ ઝળકે છે.

ગિરનાર પોતાના હાથ ફેલાવીને પોતાના અફાટ સૌંદર્યને, હરિયાળી પ્રકૃતિને અને વનજીવનને લોકો માટે ખુલ્લુ મૂકી દે છે. આ અપ્રતિમ સૌંદર્યનો લ્હાવો લેવો તે ખરેખર નસીબની વાત છે! આ સમયગાળા દરમિયાન મુલાકાતીઓ પ્રકૃતિને એકદમ નજીકથી માણી શકે છે. વનજીવનનો ભાગ બનીને એક અલગ જ અનુભવ કરવાનો મોકો ત્યારે એમને મળતો હોય છે.

પછી જ્યારે શિયાળો પૂરો થવાની તૈયારી હોય ત્યારે મહાશિવરાત આવે. બરાબર હેમંત ઋતુ જામી હોય અને જૂનાગઢની તળેટીમાં મહાશિવરાત્રિના

મેળા માટે સાધુઓ અને સાધ્વીઓ કીડીની માફક ઊભરાય. આ પાંચ દિવસ તો અહીં જલસો હોય. યાત્રા કરીને આખા દેશમાંથી સાધુઓ અહીં તળેટીમાં આવે અને મહાદેવના આ મહાઉત્સવની ઉજવણી કરે. આ સમયગાળા દરમિયાન ગિરનારની તળેટીનો માહોલ એકદમ ગજબ હોય. અહીંના વાઇબ્રેશન્સની તો વાત જ જવા દો. એકદમ આધ્યાત્મિક અનુભવ થાય. એમાંય ચારેબાજુ લાગતા હર હર મહાદેવના નાદથી આખીય તળેટી ગુંજતી હોય અને સાધુઓના ચલમમાંથી નીકળતો ધુમાળો અહીંના વાતાવરણમાં એક ગજબનો નશો ફેલાવી દે છે. માત્ર તળેટી જ નહીં ગિરનાર આખોય આ નશામાં વૈરાગી બનીને હિલ્લોળા લેતો હોય છે.

પછી વસંત ઋતુ જવાની તૈયારી કરતી હોય અને પાનખર બારણે ટકોરાં મારતી હોય તે વેળા ગિરનારની આભા તદ્દન જુદી જ ભાસે. પાનખરમાં પડતા ધોમધખતા તાપથી ગિરનારની એકેક શિલા લાલચોળ થતી હોય. દૂરથી જોવો તો ગુસ્સામાં જેમ માણસનું મોઢું લાલ થઈ જાય તેમ તેના કાળા પથ્થરોમાંથી અગનજ્વાળાઓ નીકળતી હોય તેવું લાગે. ગિરનાર સહિત તેની આસપાસનો વનવિસ્તાર લગભગ સુકકે ભક થઈ જાય અને વૃક્ષો પણ નઝન અવસ્થામાં આવી

જાય. જો કે, આ અવસ્થામાં વૃક્ષોને કોતરીને સુંદર નકશીકામ કર્યું હોય તેવું જ લાગે. આ સમયે જૂનાગઢ જનારો વર્ગ બહુ નાનો. બહુ ઓછા લોકો ગરમીના સમયમાં ગિરનાર જવાનું પસંદ કરે. લોકોના આ વિરહને કારણે ગિરનારમાં એક અલગ જ અઘોરીપણું આવી જાય છે અને તે અઘોરત્વ ધારણ કરી લે છે.

ચાર-ચાર મહિનાના અઘોરત્વ પછી ઋતુરાણી વર્ષાનું આગમન થાય છે. શરદ-હેમંતમાં ચાર મહિના વૈરાગી અને પછી પાનખરમાં અઘોરત્વને ધારણ કરેલા ગિરનારને આખરે વર્ષા રાણી નવડાવે છે અને એકદમ લીલાછમ કપડાં પહેરાવે છે. વર્ષાઋતુના ચારેક મહિના ગિરનાર લીલી યાદર ઓઢીને સૂતેલા જોગી જેવો લાગે. આ સમયે ગિરનાર અખંડ સાધુત્વનો આનંદ માણે છે. એમાંય ચાર-ચાર

મહિનાથી વૈરાગી-અઘોરી બનેલા આ સાધુને વાદળો ભભૂત-રાખનો શ્રંગાર કરી આપે! વિચારો કેટલું અદ્ભુત દૃશ્ય હશે! આ ઋતુમાં ગિરનાર સૌથી સુંદર લાગતો હોય છે.

મારા મત મુજબ, ગિરનાર એ માત્ર પર્વત જ નથી. પરંતુ, એ એક જીવંત સાધુ છે. તેનામાં જીવ છે. માણસ જેમ કપડાં બદલે તેમ તે પણ દરેક ઋતુમાં પોતાના એક અલગ જ રૂપમાં બહાર આવતો હોય છે. ગિરનારને આ દરેક ઋતુમાં માણવાની મજા અલગ જ છે. તમેય આ દરેક ઋતુમાં ગિરનારને માણજો. ખરેખર બહુ મજા આવશે. કેમ કે, ગિરનાર એકવાર જઈ આવ્યે સમાય જાય એટલો નાનો નથી. ના કદમાં, કે ના અનુભવમાં...

હર હર મહાદેવ! જય ગિરનારી!

અર્પિતા દીપક પંડ્યા

ગયા અંકમાં આપણે જોયું કે...

મૃગા ધર્માનંદબાબાના એક મુખ્ય અનુયાયીના ફેકચર થયેલા હાથ માટે એરપોર્ટ પર પહોંચીને મળે છે. એમને સારવાર માટે ડૉક્ટર પાસે લઈ જાય છે. એ સાધક જોડે વાતચીત કરતાં એને સાટું લાગે છે. મૌલિનના ઘરે આવી ગઈ છે તે છતાં બાબાની પધરામણીની તૈયારીમાં એને મૌલિન જોડે રહેવાનો સમય મળતો નથી. ફરી એક વાર જીવનમાં પિતાની ગેરહાજરી એને કહે છે. હવે વાંચો આગળ...

પ્રકરણ - ૧૧ : કાળા વાદળની સોનેરી કોર
મૃગા એક સંત જેવા પુરુષની સારવાર કરાવીને ઉતારા સુધી મૂકીને આવી ત્યાં સુધીમાં એને હૃદયથી અનુબંધ અનુભવાયો. એ સાત્વિક જીવને કોઈ તકલીફ ન પડે, એટલે જરૂર પડે તો ફોન કરવાનું કહી ઘરે પહોંચી. ત્યાં બધાંને પોતાને અનુરૂપ કામમાં વ્યસ્ત જોયાં. એ જોઈ વિચારોનાં વમળમાંથી મૃગા ખેંચાઈને બહાર આવી ગઈ. એણે જોયું કે અહીં સૌ

લઘુ-નવલ

તડકા ભીનાં મૃગજળ

એક આસ્થાથી જોડાયેલાં, છતાં અલગ અલગ કાર્યોમાં પરોવાયેલાં હતાં. આ સૃષ્ટિ અને સૃષ્ટાના સંબંધની જેમ! માણસો અલગ નામમાં શ્રદ્ધા રાખે, પણ પ્રાર્થના તો એક જ નામ પાસે પહોંચે! મૃગા આસ્તિક હતી, પણ ધાર્મિક નહોતી, તે છતાં આજે વાતાવરણ એને પવિત્ર લાગ્યું. જાણે તહેવાર કે પ્રસંગ હોય, એવો આનંદ અને ઉત્સાહ અનુભવાતો હતો. મૃગા મૌલિનને શોધતી હતી ત્યાં જ ફોનની રિંગ વાગી. પર્સમાંથી એણે ફોન કાઢ્યો. શૈલાનો ફોન હોવાની એની ધારણા ખોટી પડી.

"યસ અનિક, શૂટિંગ...?"

ત્યાં તો અચાનક ચક્રાન જેવા મૌલિનને સામે જ ઊભેલો જોઈ, એ ખમચાઈ. એમાંય અનિક શૂટિંગ અંગે પૂછી

રહ્યો હતો. આ સંજોગોમાં મૌલિને ખૂબ સાહજિકતાથી એને 'હા' કહેવા ઈશારો કર્યો. પહેલા તો મૃગા ફાટી આંખે જોઈ રહી, પછી સ્વસ્થ થઈને બોલી,

"ઓ કે. હું સાત-આઠ દિવસમાં ફી થઈ જઈશ. ડેટ ફાઈનલ કરી મને જાણ કરજે, પ્લીઝ."

મૌલિન સ્થિર ઊભો હતો. મૃગાના મોં પર આશ્ચર્ય હતું અને દ્વિધા પણ! નવાઈની વાત હતી કે શૂટિંગની ડેટ પણ અનુકૂળ થઈ ગઈ! કારણ વગર પોતે કેટલું ટેન્શન કરી મૂકેલું એ યાદ આવી ગયું. શું કરવું એ ન સૂઝતાં ટેવ મુજબ મૃગા વાળમાં આંગળી ફેરવવા લાગી. મૌલિને મૌન તોડ્યું,

"મૃગા, પારુમાની તબિયત ઠીક નથી."

મૃગાનાં મોં પર ચિંતા જોઈ મૌલિને ઊમેર્યું,

"જો કે ચિંતા જેવું કંઈ નથી. તારાથી મળવા તો નહિ જવાય પણ..."

"શું? મારાથી કેમ ન જવાય? હું.. મારે..."

"ડોન્ટ વરી, શી વિલ બી ફાઈન. એ ક્વોરન્ટાઈન છે. મારે પ્રસાદ અંગે વાત થયેલી, ત્યારે જ ખબર પડી કે એમનો થોડો તાવ હતો. પ્રથમ મોતીયૂરના પેકેટ્સ લઈને આવતો જ હશે. મેં પારુમાનો ટેસ્ટ કરાવવા માટે લેબમાં પણ

કહી દીધું છે. બાકી શી ઈઝ ફાઈન. તું વાત કરી લે જે."

"હા, થેન્ક્સ ફોર ધ કેર. હું હમણાં વાત કરી લઉં. અહીં શું કામ કરવાનું છે હવે?"

"ડેકોરેશન બરાબર થાય છે કે નહિ એ જોવાનું અને રસોડું, પૂજાનો બધો વિભાગ તારે જોવાનો છે."

"ઓ કે. ડોન્ટ વરી! શૈલાને ડેકોરેશનમાં વધારે ખબર પડશે. એ આવવાની છે એને સોંપી દઈશ."

"અત્યારે? રાતે આવવાની છે?"

"હં... હા... તને કોઈ તકલીફ નથી ને? એને મારી જોડે રહેવું છે."

"હં...ઓકે ઓકે.. વાંધો નહિ..."

મૌલિને નજર મેળવ્યા વગર પગ ઊપાડ્યા.

નવાઈ હતી કે અણગમો? મૃગા એ સમજે એ પહેલા વાત જલ્દી પૂરી કરીને મૌલિન ત્યાંથી દૂર જતો રહ્યો. "મૌલિન મને ક્યારે સમજાશે?" -મૃગાએ અવઢવ છોડી મનને વર્તમાનમાં પરોવ્યું. એ પારુમા વિશે વિચારતી રસોડા ભણી ચાલી. એકવાર પારુમાનો અવાજ સાંભળે નહિ ત્યાં સુધી એને યેન પડવાનું નહોતું.

પૂજાની સામગ્રીનું લિસ્ટ રન્નાબેન પાસે લેવા જતાં એણે પારુમા સાથે વાત કરી. મા આગળ પેલા બાબાના ફોલોઅર

અને દિક્ષા લીધેલ પ્રૌઢ પુરુષની વાત કર્યા વગર ન રહી શકી. પારુમા દીકરીની વાતો સાંભળી હસીને બોલ્યા, "તું નહીં સુધરવાની, મૃગલી!"

સાસરાની નવી દુનિયામાં એને ગોઠવાતી જોઈને પારુમા ખુશ થયા. પારુમાને તબિયત સાચવવાનું કહીને મૃગાએ બાકી રહેલા કામ તરફ દ્રષ્ટિ કરી. શૈલા પણ આવી પહોંચી પણ એનું નિસ્તેજ મોં જોઈને મૃગાને દુઃખ થયું. એણે શૈલાને આરામ કરવા કહ્યું પણ શૈલા એની વાત પર અડગ હતી કે એને 'ચેન્જ'ની જરૂર છે. શૈલાને ડેકોરેશનની સારી સૂઝ! રંગોળી, ફૂલોના તોરણ, બેઠક વ્યવસ્થા, જમણવારની જગ્યાની ગોઠવણ બધું એણે હોંશે હોંશે સૂચનાઓ આપીને કરાવ્યું. શમિયાણાનો રંગ બદલાવ્યો. સ્વચ્છતા અને સુંદરતાની દ્રષ્ટિએ ઉત્તમ વ્યવસ્થાઓ કરી.

મૃગાએ પણ પૂજા સામગ્રી ચેક કરીને હવનખંડમાં ગોઠવડાવી. રસોડામાં પણ બધી તૈયારીઓ બરાબર છે કે નહિ એ તપાસ કરીને એ શૈલા પાસે આવી. શૈલા ખુશ છતાં થાકેલી લાગતી હતી.

"શૈલા, ચાલ જઈશું? ડીનર પછી બધું બરાબર છે કે નહિ જોવા આવીએ."

"હા... કેટલું સુંદર લાગે છે નહિ? બધું બરાબર ચાલી રહ્યું છે!"

"મને બરાબર ચાલી રહ્યું હોય એવું

નથી લાગતું!"

"શું વાત કરે છે? મટીરીયલ, સિલેક્શન અને ગોઠવણી બધું બરાબર તો છે."

"હું તારી વાત કરું છું."

"શું? મારી વાત ક્યાંથી આવી?"

"સાચું કહેજે, શું થયું છે? તું ઘરેથી આવી તો કોઈ જોડે ઝઘડો થયો છે?"

"ના ના.. મૃગા એવું કંઈ નથી."

"તો શું વાત છે?" મૃગાએ હવે વિશ્વાસથી પૂછ્યું કારણ કે જવાબ પરથી જ લાગતું હતું કે કંઈક તો છે જ!

"શૈલા, સાચું કહે. મનની વાત બહાર કાઢ. નહિ તો હેરાન થઈશ. પહેલા બોલ, પછી બીજી વાત!"

શૈલા મોં છેક કાન પાસે લઈ જઈને બોલી,

"તારા રૂમમાં જઈને વાત!"

મૃગા જોઈ રહી શૈલા સામે! એવું શું થયું કે અત્યારે નહિ બોલાય? નિરાશ થઈને એણે માથું ધૂણાવ્યું અને ડિનર પીરસવા લાગી. એણે રત્નાબેનને જમવા વિશે પૂછ્યું.

"પપ્પા અને મૌલિન તો સાધકો જોડે જ જમશે. મારે ઉપવાસ છે બેટા! તમે બંને જમી લો. શૈલા, શરમાઈશ નહિ હોં!"

"ના રે, મામીજી. તમે ચિંતા ન કરો."

શૈલાએ સાસરીની સગાઈ સાચવીને

સંબોધન કર્યું. રન્નાબેન શૈલાના માથે હાથ મૂકીને હસ્યા.

મૃગા તરફ જોઈને બોલ્યા,
"બેટા, જમીને આરામ કરી લે બરાબર હં! કાલે વહેલા ઊઠવાનું."

"હા મમ્મીજી. એલાર્મ મૂક્યું છે."

રન્નાબેને સંતોષથી એની સામે જોયું અને દૂધનો ઝાસ ભરીને દીકરી પાસે ચાલ્યા.

શૈલા અને મૃગા રૂમમાં પહોંચ્યા એવી મૃગા શૈલા તરફ ફરીને બોલી.

"શું વાત છે શૈલા!"

શૈલાએ રૂમ બંધ કર્યો.

"મૃગા, હું કંટાળી ગઈ છું. મને એવી રાત જોઈએ કે જે માત્ર મારી જ હોય! મારા આરામ માટેની હોય. મારી પથારીમાં હું મારી માના ખોળામાં હોઉં એટલા આરામથી સૂઈ શકું. મને સવાર સુધી કોઈ બોલાવે જ નહિ!"

"આમાં શું માંગણી કરી તેં? બધાંની આવી જ જિંદગી હોય ને?"

"ના હં!"

"એમ નહિ ફોડ પાડીને બોલ!" મૃગા અકળાઈ ગઈ.

"અકળાય છે કેમ? જાણે તું લગ્નજીવનથી અજાણ છો?"

"મને તારી વાત સમજાતી નથી!"

"એટલે શું? જીજુ તારા પર હક્ક નથી કરતા?"

"હક્ક?"

"તને આશ્ચર્ય થાય છે? એટલે તારા પર બળજબરી નથી કરતા? તારી ઈચ્છા પૂછ્યા વગર... અને એમને મન થાય એટલી વાર?"

"બસ કર, શૈલા! તું શું બોલે છે? એણે મને હાથ પણ નથી લગાડ્યો."

"શું ?"

મૃગાને થયું બાજી ખુલ્લી થઈ જશે એટલે એણે વાત વાળી.

"એટલે... મારી ઈચ્છા વગર.. એમ ક્યારેય નહિ. તને? જીજુ તકલીફ આપે છે?"

શૈલાની આંખમાંથી ડબ ડબ ડબ આંસુ સરી પડ્યા.

"એમાંય આ લોકડાઉને બધાંનું મગજ ફેરવી નાંખ્યું છે."

"આઈ કેન અન્ડરસ્ટેન્ડ. રેસ્ટ વેલ શૈલા."

"મહિનાના ચાર દિવસ પણ રજા નહિ.."

મૃગા સમજી. એ શૈલાના માથે હાથ ફેરવતી રહી. શૈલાના ડૂસકાં શમ્યાં ત્યાં સુધી. મૃગા વિચારતી રહી, અતિવૃષ્ટિ અને અનાવૃષ્ટિ બંને હોય આ ધરતી પર! બંને વખતે તકલીફ. પણ એ તો ખરું દરેક પરિસ્થિતિ ઊભી થાય એના માટે એક કારણ હોય છે. એને મૌલિન તરફની

નફરત થોડી ઓગળતી લાગી. "મૌલિને એક પતિ તરીકે ક્યારેય બળજબરી નથી કરી. એ મને સાચવે, સંભાળ આપે છે, મારી સ્વતંત્રતા પણ આપે છે. તો પછી એ 'પતિપણું' નથી કરતો એમાં પણ પ્રેમ જ છે? આ માણસની સંભાળને હું પ્રેમ પણ કહું છું ને નફરત પણ? કોઈ એક પલ્લામાં કેમ નથી રહેવાતું?" એને સમજાયું કોઈક કડી ભૂતકાળમાં જ ક્યાંક ખોવાઈ છે એ ફંફોસતી હતી પણ અંધારામાં એની નિંદર એને હાથ આવી ગઈ. આજના ભરચક દિવસના થાકનો બોજ આંખો પર આવી ગયો.

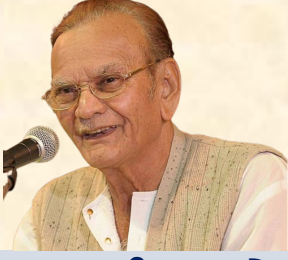
વહેલી પડે સવાર! એલાર્મ વાગતા જ બંને બહેનપણી જાગી ગઈ. સાડા સાતે બાબાની પધરામણી હતી. એમના સત્કાર અને આવકારમાં કોઈ મણાં ન રહેવી જોઈએ એ પૂરતી તકેદારી આખા ધામતપરિવારે રાખી. પધરામણીના દર્શન માટે અનુયાયીઓ ઊમટ્યાં હતાં. લગભગ આખી રાત કંઈ ને કંઈ ધમાલ ને કારભાર ચાલતો હતો. સવારના પહોરથી પ્રભાતિયાંના સંગીતે વાતાવરણ અને માનસ શુદ્ધ કરી દીધાં. સાધકોના કેસરી કપડાં અને ગલગોટાના સુશોભન એક સુંદર પવિત્ર દ્રશ્ય ખડું કરતાં હતાં. ઠેરઠેર ગુલાબજળનો છંટકાવ થઈ રહ્યો હતો. બહેનો સુંદર પ્રસંગને અનુરૂપ કપડાં પહેરી એકઠાં થયાં હતાં. બાબા ધર્માનંદજીની એકદમ સામે આવ્યા વગર પણ એમનાં

દર્શનનો લાભ લઈ શકાય એ રીતે. ભક્તિભાવની ગંગા આજના સામાન્ય દિવસને વિશિષ્ટ બનાવી રહી હતી.

એક પછી એક સાધકો એમની જગ્યા પ્રમાણે ગોઠવાતા હતા. દૈનિક પાઠ અને ભજનની ચોપડીઓ દરેકના હાથમાં હતી. મૃગા જેમને કાલે મળી હતી એ સાધક પણ આવ્યા. હાથે પાટો હતો. શાંત તથા ગૌરવશાળી વ્યક્તિત્વવાળા, એ બધાંથી અલગ દેખાતા હતા. એ પોતાની સીટ તરફ જતા હતા, મૃગાએ જોયું, હાથમાંના પુસ્તકોમાંથી એક કાગળ પડી ગયો. સાધકો તો આગળ નીકળી ગયા. એ કાગળ લેવા દોડી. કાગળ હાથમાં લેતાં જ એનાં હોંશ ઊડી ગયા. કોઈ જુએ નહિ એમ એણે પર્સમાં કાગળ મૂકી કશું બન્યું નથી એમ પાછી જગ્યા પર જવા લાગી.

(વધુ આવતા અંકે)

શાહબુદ્દીન રાઠોડ

મારા નાના પુત્ર અફઝલે મને કહ્યું:
"પપ્પા, મારે બૂટ લેવા છે."

મેં કહ્યું : "બૂટની શું કિંમત છે?"

અફઝલ કહે : "બસો ચાલીસ રૂપિયા
અને વીસ રૂપિયા મોજાનાં."

મેં તેને બસો સિત્તેર રૂપિયા આપ્યા અને
કહ્યું, "લઈ લેજે બૂટ-મોજા અને વધે તે
રાખજે."

એક કલાકમાં એ બૂટ-મોજા લઈ પાછો
આવ્યો. તેના ચહેરા પર આનંદ હતો.
આંખોમાં ઉલ્લાસ. તરત નવાં બૂટ-મોજા
પહેરી તે સ્ફૂલે જવા રવાના થયો. એ સ્ફૂલે
ગયો અને હું શૈશવના સ્મરણોમાં સરી પડ્યો.

અફઝલ જેવડી મારી બાર વર્ષની ઉંમર.
એ અમારા ગામની નાનકડી મોચી બજાર –
પાંચ-છ દુકાનો, તેમાં કામ કરતા જેઠામામા,
દુદામામા, ભગતમામા – બધા મોચીને અમે
'મામા' કહેતા. એ બજારમાં મેં બૂટ માટે જે
ઘક્કા ખાધા છે, જીવનમાં જે યાતના સહી છે,
જે દુઃખો વેઠ્યાં છે તેનાં સ્મૃતિમાં સંઘરાઈને
પડેલાં ચિત્રો એક પછી એક મારા માનસપટ
પરથી પસાર થવા લાગ્યાં.

સૌ પ્રથમ તો બૂટ માટે મારે વડીલો

REWINDING...

આવ ભાણા આવ

પાસે વિધીસર ડિમાન્ડ રજૂ કરવી પડતી.

પ્રથમ ભાઈને – છોટુભાઈને, પછી
અમીનાબહેનને, પછી મારી બા સમક્ષ હું
રજૂઆત કરતો, પછી મારા બાપુજીને
જણાવતો.

પરિવાર સામેના 'અસ્તિત્વને ટકાવી
રાખવાના' મહાન પડકાર સામે મારી આ
સમસ્યા સૌને સાવ ક્ષુલ્લક લાગતી, એટલે
કોઈ લક્ષ આપતું નહીં.

સાતમ-આઠમનો મેળો, તરણેતરનો
મેળો, ગણેશોત્સવ, નવરાત્રિ, લગ્નગાળો,
શાળાના પ્રવાસો વગેરે પ્રસંગો બૂટ પહેરવાના
પ્રસંગો ગણી શકાય.

દિવાળી, બેસતું વર્ષ વગેરે પર્વોમાં બૂટ
પહેરીને મહાલવાની તીવ્ર ઈચ્છા થતી અને
અવારનવાર માગણી નામંજૂર થવા છતાં હું
નેપોલિયનની જેમ હિંમત હાર્યા વગર પ્રયાસો
ચાલુ રાખતો.

આખરે મારા બૂટ ખરીદવાનો પ્રશ્ન
સમગ્ર પરિવાર માટે એક જટિલ સમસ્યા બની
જાય તેટલી હદે મારા પ્રયાસો પહોંચતા ત્યારે
પરિવારના સમગ્ર સભ્યોની મિટિંગ મળતી.

બૂટ કરતા કઈ-કઈ બાબતો વધુ મહત્વની છે તેની વિગતે ચર્ચા થતી.

બૂટ મને અપાવવા જોઈએ તેનો સૈદ્ધાંતિક સ્વીકાર થતો, પરંતુ સમગ્ર પરિસ્થિતિની સમીક્ષા કર્યા પછી સરવાળે સર્વાનુમતે નક્કી થતું- "જૂના બૂટને રીપેર કરાવી, ફાટ્યા હોય ત્યાં થીંગડાં મરાવી, નવી સગથળી નખાવી, પોલિશ કરાવી, જોનાર ઓળખી ન શકે તેવા, નવા જેવા બનાવી દેવા."

મને આ નિર્ણય સંભળાવવામાં આવતો. નિર્દોષ છૂટવાને બદલે પાંચ વર્ષની સાદી કેદની સજા સાંભળે એમ હું પરિવારનો નિર્ણય સાંભળતો.

'મારા કરમે લખ્યું કથીર' -એમ વિચારી જૂના જોડા રીપેર કરાવી લેતો.

પછી તો રીપેર કરાવી-કરાવી આડાંઅવળાં થીંગડાં માર્યા પછી જોડાનો મૂળ આકાર જતો રહ્યો હતો. છેલ્લે પિતાની પરવાનગીથી મેં સોમલને જોડા આપી દીધા. તેણે પણ પ્રથમ હાથમાં લઈ, પરીક્ષણ કરી, અમને પગે લાગી, વિનયપૂર્વક પાછા મૂકી દીધા, ત્યારે મારી નવા બૂટ માટેની માગણી પર મંજૂરીની મહોર મારવામાં આવી, "દુદામામાને ત્યાં જઈ પરમાણું (માપ) નાખી આવજે."

એવો હુકમ કરવામાં આવ્યો અને મારી ખુશીનો પાર ન રહ્યો.

ઉમંગમાં ને ઉમંગમાં હું દોડીને દુદામામાની દુકાને પહોંચ્યો અને કહ્યું :

"દુદામામા, મારા બૂટ સીવવાના છે. મારા બાપુજીએ કહ્યું છે. મારે લાલ બૂટ સીવડાવવા છે." એકીશ્વાસે હું ઘણું બોલી જતો.

દુદામામા મને "'આવ, ભાણા, આવ' કહી ચામડાં દૂર કરી બેસવાની જગ્યા કરી આપતા. પછી પિતાના, માતાના, ભાઈના - બધાના સમાચાર પૂછતા.

હું કહેતો, "પણ પરમાણું પહેલા લઈ લ્યોને!"

દુદામામા ટાઈફોઈડના દર્દીની ઝીણી-ઝીણી વિગતો ડૉક્ટર કાળજીપૂર્વક જાણી લે તેવી રીતે બૂટ અંગેની વિગતો મને પૂછીપૂછીને ધ્યાનમાં રાખતા.

લાલ કે કાળા, વાધરીવાળા કે વાધરી વગરના, અણીવાળા કે ગોળ, બધું વ્યવસ્થિત પૂછી દુદામામા રેલવેનો એક તરફ લખાયેલો અને પાછળ કોરો એવો ચોપડો કાઢતા અને મને કહેતા,

"લે મૂક ભાણા પગ..."

હું પગ મૂકતો અને જાડી પેન્સિલથી દુદામામા પરમાણું લીટી દોરીને લઈ લેતાં.

બૂટના પ્રોજેક્ટનો પ્રાથમિક તબક્કો આ રીતે પૂરો થતો.

હું પૂછતો: "હું બૂટ ક્યારે લઈ જાઉં?"

તે કહેતા: "જો ને, ભાણા, આજે જાણે શનિવાર થયો. રવિ, સોમ, મંગળ અને જો

બુધવાર પણ જાવા દે. એ ગુરુવારે લઈ જજે. વાર પણ સારો ગણાય.”

એ પાંચ દિવસ પસાર કરવા મારે માટે અસહ્ય થઈ પડતાં. વળી ગુરુવારની કલ્પના કરતાં આનંદ થતો. શનિથી બુધ સુધીના દિવસો પસાર થશે, ગુરુવાર આવશે – હું બૂટ લઈ આવીશ નવાનકોર, લાલ વાઘરીવાળા... પહેરીને હું નિશાળે જઈશ, છોકરા-છોકરીઓ જોઈ રહેશે...

પાંચ દિવસ પસાર કરી ગુરુવારે હું ઉત્સાહમાં દુદામામાની દુકાને પહોંચતો અને કહેતો, "મારા બૂટ? લાવો, મારા બૂટ જલદી આપી દો."

પરંતુ મારી આવી ઉત્કંઠાની દુદામામા માથે કોઈ અસર થતી નહીં.

કાયમની ટેવ પ્રમાણે તેઓ કહેતા, "આવ, ભાણા, આવ, છોટુમિયાં ક્યાં છે?"

હું કહેતો: "દ્વારકા પાસે બરડિયા સ્ટેશન છે ત્યાં સ્ટેશનમાસ્તર છે."

"હાં, તો બરાબર..." દુદામામાની લાંબી વાત શરૂ થતી: "અરે, ભાણા, હું તને કહેતા ભૂલી ગયો. અમે જાણે આખું કુટુંબ દ્વારકા જાત્રાએ ગયા'તા, એમાં દ્વારકામાં આવતાંકને છોટુભાઈ ભેગો થઈ ગયો. અરે, પણ અમને જોઈને શું ખુશ થયો છે! મને કહે, 'મામા, તમે આંઈ ક્યાંથી ?' મેં કહ્યું, 'આખું ઘર જાત્રાએ નીકળ્યા છીએ. હજી આ ગાડીમાંથી ઊતર્યા જ છીએ.' સાથે ગરમ ચા પી પછી મંદિરે

દ્વારકાધીશનાં દર્શન કરાવ્યાં. આખું દ્વારકા ફેરવ્યાં અને છેલ્લે સ્ટેશને આવી ગાડીમાં સારી જગ્યા ગોતી બેસાડી દીધાં તે અમે સીધા આવતાં રિયાં, કાંઈ તકલીફ ન પડી. મોટો ઈ મોટો!"

દાદુમામા એવી લાંબી રસપૂર્વક વાત કરતા કે મને બૂટ ભૂલવી દેતા, પણ હું કહેતો, "પણ મારા બૂટનું શું? બૂટ ઝટ આપોને!"

"અરે ભાણા, ઈ જ તો તને કહું છું. આ જાત્રામાં થોડા દિવસ કામ નથી થયું, એમાં રહી ગયા છે. કામ તો, ભાણા, આખી જિંદગી કરવું જ છે ને? પણ જો શુક્ર, શનિ, રવિ – એ સોમવારે લઈ જજે, બસ?"

હું રોવા જેવો થઈ જતો.

"તમે ખોટેખોટા ધક્કા ખવરાવો છો! બૂટ સીવતા નથી!" આવો બબડાટ કરી ભઝ્ઝહદયે દરવાજો વટી જતો,

ફરી મારી જાતને ઉત્સાહમાં લાવવા પ્રયત્ન કરતો: "આટલા દિવસ ગયા, ત્રણ દિવસ વધુ, એમાં શું?"

પાછો હું દાદુમામાની દુકાને જતો.

"તમે સોમવારે લઈ જવાનું કહ્યું હતું. આજે સોમવાર છે."

દુદામામા કહેતા: "અરે ભાણા, બેસ તો ખરો! હં... આ તારાથી મોટો શું કરે?"

હું કહેતો, "અત્યારે પરશુરામ પોટરીમાં નોકરી કરે છે."

બસ, આટલું સાંભળતાં દુદામામાની વાત શરૂ થતી: "અરે ભાણા, કરીમભાઈ તે કાંઈ ભજન ગાય છે... બધાં જૂનાં ભજન - ગંગાસતી અને પાનબાઈનાં, રવિસાહેબ અને ખીમસાહેબનાં! મોટો ભજન ગાય છે એ મને ખબર નહિ. મેં તો હમણાં અસ્થળની જગ્યામાં સાંભળ્યાં."

હું અધીરો થઈ દાદુમામાને વચ્ચે અટકાવી કહેતો: "અરે, પણ મારા બૂટ આપી દો ને!"

"હવે ભાણા, તારું ચિયું ને મારું ચિયું. એ શુક્રવાર પાકો. જા, હવે વેણ ફરે તો કેજે. બસ?"

આમ મને ફરી વાચદો આપવામાં આવતો.

હું આક્રોશ ઠાલવતો: "જોજો, હું બૂટ લીધા વગર જાવાનો નથી. ન સીવવા હોય તો ના પાડી દો, પણ ધક્કા ખવરાવી-ખવરાવી તોડી નાખો મા..."

દુદામામા કહેતા, "તું નારાજ થા મા, ભાણા, હવે શુક્રવારનો શનિવાર ન થાય, બસ!"

આમ બધું પાકે પાચે કરી હું દરવાજા સુધી પહોંચતો ત્યાં 'એ ભાણા' એમ હાંક મારી દુદામામા મને પાછો બોલાવતા, ગંભીર થઈ મને કહેતા, "જો ભાણા, ઉઘાડા પગે આવજે અને બૂટ પહેરીને જજે."

આટલી સૂચના મળતા હું એટલો

લહેરમાં આવી જતો કે ઉમંગમાં ને ઉમંગમાં કુંવરજી વાઘરીની દુકાન વટી ગયા પછી મને યાદ આવતું કે મહિના દહાડાથી હું ઉઘાડે પગે તો છું જ !'

શુક્રવારે દુદામામા હવે શું બહાનું કાઢે છે તેનો પ્રથમ વિચાર કરીને, માનસિક રીતે તૈયાર થઈને હું એમની દુકાને પહોંચ્યો.

એ કાંઈ કહે તે પહેલાં મેં કહ્યું, "લાવો બૂટ."

દુદામામા કહે, "ભાણા, કાળા કરવા છે કે લાલ?"

હું ક્રોધમાં ધૂજવા માંડતો: "અરે તમને દસ વાર કીધું છે લાલ કરવાના છે! પહેલે દિવસે જ નક્કી થયું છે ને અત્યારે પૂછો છો કે લાલ કરવા છે કે કાળા?"

દુદામામા કહે: 'હું તો લાલ કરતો'તો, પણ પછી થયું, ફેશન કાળાની છે એટલે થયું: ભાણાને પૂછી પછી આગળ વધવું."

"અરે લાલ.... લાલ.... લાલ... હવે કાંઈ?" હું બોલીને ભાગતો અને

"ભાણા, સોમવારે લઈ જજે." એવી સૂચના સાંભળતો ઘેર આવતો.

વળી સોમવારે પહોંચીને હું કહેતો, "લાવો બૂટ."

દુદામામા સામે દીવાલ પર ઓઠામાં રાખેલ જોડ બતાવી કહેતા, "જો રહ્યા."

હું જોઈ રહેતો.... લાલ, ચમકતા, અણીવાળા, વાઘરીવાળા...

હું ઓઠા સાથે બૂટ લઈ જવા અધીરો
(26) - મે-૨૦૨૨ | www.pankhmagazine.com

થઈ આગળ વધતો,

ત્યાં દુદામામા કહેતા, "ભાણા, બે દિવસ ઓઠામાં રાખવા પડશે, નહિતર શું થશે – તને ડંખ પડશે સમજ્યો?"

મને તેમની વાત વાજબી લાગી.

મેં કહ્યું, "રાખો ઓઠામાં, બસ? બે દિવસ પછી આવીને હું લઈ જઈશ."

બે દિવસ પછી હું ગયો તો બૂટ પણ નહીં અને ઓહું પણ નહિ.

મેં કહ્યું : 'ક્યાં છે મારા બૂટ ?'

"અરે, ભાણા!" કહી દુદામામાએ શરૂ કર્યું: "વાત જાણે એમ થઈ કે સીતાપુરથી મગનભાઈનો સુરેશ આવ્યો'તો, ઈ આ બૂટ જોઈ ગયો. બસ, સુરેશે હઠ લીધી, 'મારે તો આ જ બૂટ જોઈએ.' તે શેઠ કુલજીભાઈને મોકલ્યા. સુરેશ હારે આવ્યો ને બૂટ લઈ ગયો. મને થયું કે ભાણાને આથી સારા બનાવી દઈશ. હવે તો જો, પરમ દિવસે મંગળવારે લઈ જજે. બે દિવસ આમ કે આમ...."

વળી દુકાને હાજર થયો ત્યારે દુદામામાએ એ જ સ્વસ્થતાથી, એ જ શાંતિથી મેડામાંથી ચોપડો ઉતાર્યો, ખોલ્યો, મારી સામે મૂકી કહે: "મૂક, ભાણ, પગ."

હું અવાચક થઈ ગયો. આંખે અંધારા આવી ગયા. મારો અવાજ ફાટી ગયો:

"શા માટે?" એટલું જ બોલી શક્યો.

"એ આગલું પરમાણું (માપ) હાથવગું નથી રિયું. મૂળ વાત આમ હતી. હું તને કહી નો'તો શકતો. મને એમ કે ભાણો ખિજાશે."

આ રીતના બહાના અને મારા અવિરત ધક્કાને અંતે આઠ મહિને મને બૂટ મળતા. મારી આકરી તપશ્ચર્યાનો અંત આવતો. દુદામામા સાચે જ મને બૂટ આપતા પણ વડીલોની બારોબાર મળેલી સૂચના મુજબ એક આંગળ મોટા સિવાતા, જેથી બે વર્ષ ચાલે. પણ મને તો બૂટ મળ્યાનો અનહદ આનંદ થતો.

એ પહેરીને હું નીકળતો ત્યારે મને બજાર સાંકડી લાગતી. જો કે મેળા, લગ્નગાળો, પરીક્ષા, દિવાળી એવા બૂટ પહેરવાના શુભ પ્રસંગો તો વીતી જતા, પણ છેવટે બૂટ મળ્યાના આનંદમાં અગાઉનો વિષાદ નાશ પામતો.

તદ્દન સાધારણ વસ્તુ હોય, પણ તે મેળવવી જો અશક્ય બની જાય તો તેનું મહત્વ ખૂબ જ વધી જાય છે. મોટી ઉંમરે પરણનારના લગ્નજીવન સફળ નીવડે છે. તેમના પ્રસન્ન દાંપત્યનું રહસ્ય કદાચ આ પણ હોઈ શકે. શ્રીમંતોના બાળકોના જીવન નીરસ બની જાય છે, કારણ, બધું સહેલાઈથી તેમને મળી જાય.

વર્ધન શાહ

પીવાલાયક પાણી વિશ્વના ઘણા ભાગોમાં દુર્લભ છે અને મોટા ખર્ચે મેળવવું આવશ્યક છે. સમુદ્રની નજીક રહેતા લોકો આ માટે દરિયાઇ પાણીને વિસર્જિત કરીને પીવાલાયક બનાવી શકે છે, પરંતુ આમ કરવા માટે મોટી માત્રામાં ઊર્જાની જરૂર પડે છે. જ્યારે દરિયાકાંઠેથી દૂર, વ્યવહારિક રીતે હંમેશાંથી બાકી રહેલો એક વિકલ્પ એ છે કે ઠંડક દ્વારા વાતાવરણીય ભેજને ઓછો કરવો, ક્યાં તો એવી પ્રક્રિયાઓ દ્વારા કે જેને સમાન રીતે ઉચ્ચ ઊર્જા આપવાની જરૂર હોય અથવા ગૌણ તકનીકો કે જે દિવસ અને રાત વચ્ચે તાપમાનના તફાવતનો લાભ લઈને પાણીનું શોષણ કરે.

જો કે, વર્તમાન ગૌણ તકનીકોથી, જેમ કે ઝાકળ-સંગ્રહિત વરખની જેમ, માત્ર રાત્રે જ પાણી મેળવી શકાય છે. કારણ કે, સૂર્ય દિવસ દરમિયાન વરખ ગરમ કરે છે, જે ઘનીકરણને અશક્ય બનાવે છે.

૧) સંશોધકોએ હવે એક તકનીક વિકસાવી છે જે, પ્રથમ વખત, ઝળહળતા સૂર્યની નીચે પણ, કોઈ પ્રકારની ઊર્જા

NexTECH

વાતાવરણમાંથી શુદ્ધ પીવાના પાણીની ખેતી

વિના, ચોવીસ કલાક પાણીનો સંગ્રહ કરી શકે છે. નવા ડિવાઇસમાં એક વિશિષ્ટ કોટેડ ગ્લાસ પેનલ હોય છે, જે બંને કામ કરે છે: સૌર કિરણોને પેનલની બહાર પ્રતિબિંબિત કરે છે અને વાતાવરણ દ્વારા તેની પોતાની ગરમીને બાહ્ય અવકાશમાં પણ ફેલાવે છે. આ રીતે તેની અંદરનું તાપમાન આસપાસના તાપમાનથી નીચે ૧૫ ડિગ્રી સેલ્સિયસ (૫૯ ડિગ્રી ફેરનહિટ) નીચે રહે છે. આ પેનલની અંદર, ઘટ્ટ હવામાંથી મેળવેલી વરાળ પાણી બની જાય છે.

૨) વૈજ્ઞાનિકોએ ગ્લાસને ખાસ પોલિમર અને સિલ્વર લેયર્સ સાથે કોટ કર્યો.

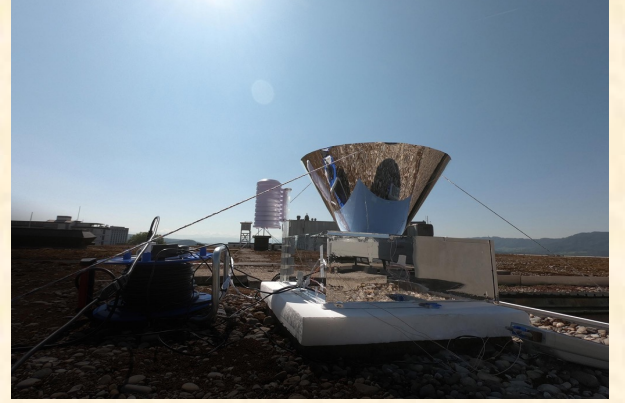
આ પેનલ બાહ્ય અવકાશમાં વિશિષ્ટ તરંગલંબાઇ વાળા કિરણોનું ઇન્ફ્રારેડ રેડિયેશન બહાર કાઢે છે. ડિવાઇસનો બીજો મુખ્ય તત્વ એ શંકુ આકારની રેડિયેશન કવચ છે. તે મોટાભાગે વાતાવરણમાંથી ગરમીના કિરણોત્સર્ગને પ્રતિબિંબિત કરે છે. (28) - મે-૨૦૨૨ | www.pankhmagazine.com

અને પેનલને આવતા સૌર કિરણોત્સર્ગથી રક્ષણ આપે છે, તેથી ઉપકરણ ઉપરોક્ત ગરમીને બહારની દિશામાં ફેરવે છે અને આ રીતે રચના ઠંડી થાય છે અને પાણી ઉત્પન્ન થાય છે.

આ નવી તકનીક વરખ પર આધારિત વર્તમાન શ્રેષ્ઠ તકનીકો કરતાં દિવસ દીઠ ઓછામાં ઓછા બમણા પાણીનું ઉત્પાદન કરી શકે છે: ૧૦ સેન્ટિમીટરના વ્યાસવાળા ફલકમા નાની પાયલોટ સિસ્ટમ, વાસ્તવિક છે, જે નિયમિત પરિસ્થિતિઓમાં દરરોજ ૪.૬ મિલિલીટર પાણી પહોંચાડે છે. મોટી પેનલ્સવાળા મોટા ઉપકરણો તે મુજબ વધુ પાણી ઉત્પન્ન કરશે. વૈજ્ઞાનિકોએ બતાવવા સક્ષમ હતા કે, આદર્શ પરિસ્થિતિઓમાં, તેઓ દર કલાકે પેનલની સપાટી પર એક ચોરસ મીટર દીઠ ૦.૬ ડેસિલીટર (આશરે ૨.૩ ઓંસ પ્રવાહી) સુધી પાણી ઉત્પન્ન કરી શકે છે. એક કલાક દીઠ ૦.૬ ડેસિલીટર્સ એ સૈદ્ધાંતિક મહત્તમ મૂલ્યની નજીક છે, જેને ઓળંગવાનું શારીરિક રૂપે અશક્ય છે.

અન્ય તકનીકોમાં સામાન્ય રીતે કન્ડેન્સ પાણીને સપાટી પરથી સાફ કરવું જરૂરી છે, જેને ઉર્જાની જરૂર હોય છે. આ પગલા વિના, કન્ડેન્સ પાણીનો નોંધપાત્ર ભાગ સપાટી પર વળગી રહેશે અને વધુ ઘનીકરણમાં અવરોધ કરશે અને મોડેલ બિનઉપયોગી રહેશે. સંશોધનકારોએ તેમના

પાણીના કન્ડેન્સરમાં ની નીચેના ભાગમાં સુપર-હાઇડ્રોફોબિક કોટિંગ લાગુ કર્યો. આ રચના કન્ડેન્સ પાણીને ટાંકીમાં લાવે છે. અન્ય તકનીકોથી વિપરીત, આપણું મોડેલ ખરેખર કોઈપણ વધારાની ઉર્જા વિના કાર્ય કરી શકે છે, જે એનો મુખ્ય ફાયદો છે.

સંશોધનકારોનું લક્ષ્ય પાણીની અછતવાળા દેશો અને ખાસ કરીને વિકાસશીલ દેશો માટે તકનીક વિકસિત કરવાનું હતું. હવે તેઓ કહે છે કે, અન્ય વૈજ્ઞાનિકો પાસે આ તકનીકનો વધુ વિકાસ કરવાની અને તેનાથી ઉપજ વધારવા માટે, પાણીના વિચ્છેદન જેવી અન્ય પદ્ધતિઓ સાથે જોડવાની તક છે. કોટેડ પેનલનું ઉત્પાદન પ્રમાણમાં સરળ અને વોટર કન્ડેન્સર્સ મોડેલ શક્ય તેટલા મોટા હોવા જોઈએ. જે રીતે ઘણા બધા સોલાર સેલ્સને એકબીજાની બાજુમાં ગોઠવીને વીજળી ઉત્પન્ન કરી શકાય, તે જ રીતે, ઘણા પાણીના કન્ડેન્સર્સ પણ એક સાથે મળીને મોટા પાયે સિસ્ટમ વિકસાવીને પાણી ઉત્પન્ન કરી શકાય છે.

કશ્યપ જોષી

અત્યાર સુધી આપણે લોકો સેલ ફોન તથા ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ અનેક કારણોસર કરતા આવ્યા છીએ. એક માણસ બીજા માણસ સાથે વાર્તાલાપ કરવા માટે, મનોરંજન જેવા કે ફિલ્મ જોવી, સંગીત સાંભળવા, વિવિધ પ્રકારની રમતો રમવા અને વિદ્યા-ગ્રહણ માટે પણ ઉપયોગ કરીએ છીએ. હાલના સમયમાં ખાસ કરીને કોરોના કાળ દરમિયાન અને તેની પછી સેલ ફોન, કમ્પ્યુટર અને ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ પુષ્કળ પ્રમાણમાં થવા લાગ્યો છે. આપણે આ માહિતીના યુગમાં ટેકનોલોજીને આગળ વધતા જોઈ છે. સૌપ્રથમ 1G હતું ત્યાર બાદ

TechDaily

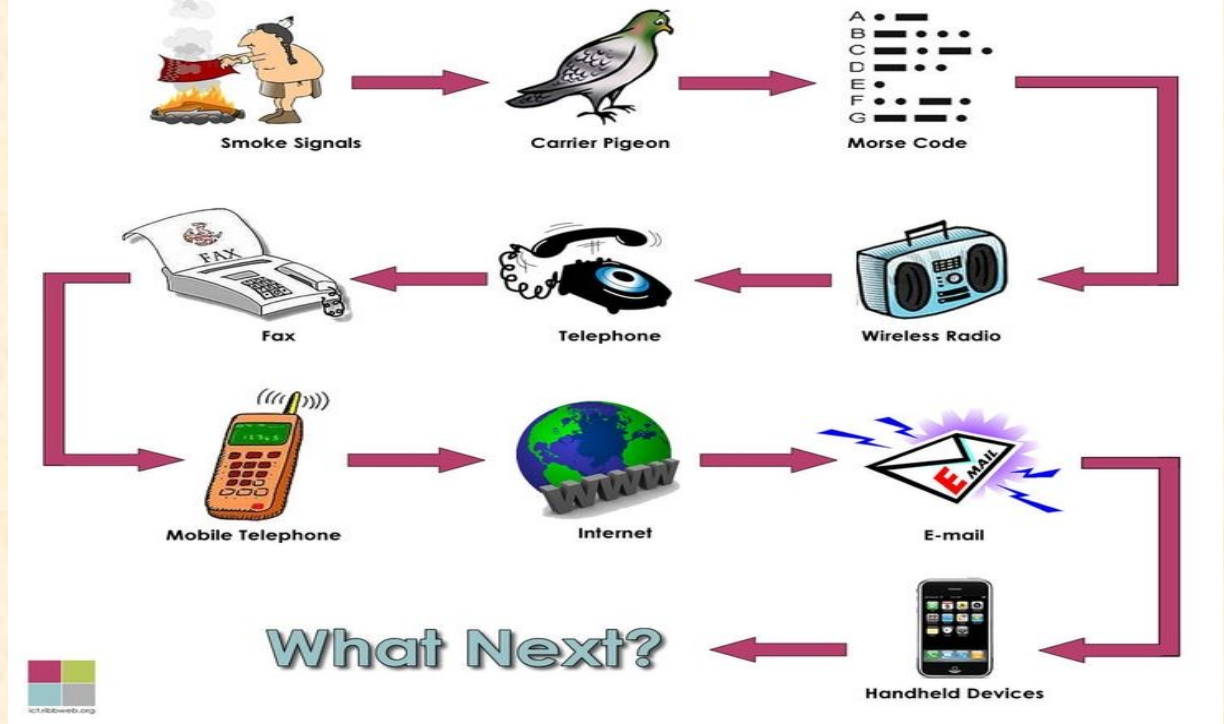
કોમ્યુનિકેશન સિસ્ટમ્સ

2G આવ્યું અને પછી 3G, 4G અને હવે તો 5G પણ આવી ગયું છે. અહીં 'G' નો મતલબ જનરેશન થાય છે, જે વૈજ્ઞાનિક તકનીકની ઉન્નતિ દર્શાવે છે. ઈન્ટરનેટ માહિતીનું એક જાળું છે, જેનો ઉપયોગ આજે સૌ લોકો પોતાના લાભ ખાતર કરે છે. અને હાલના સમયમાં લોકોને કોઈ પણ વસ્તુ કરવા માટે થોડો વિલંબ લાગે એ જરા પણ પસંદ નથી આવતું અને આ વસ્તુ એક રીતે સારી પણ છે કારણ કે મહત્વની માહિતીના પ્રચાર-પ્રસારમાં લાગતો વિલંબ અને માહિતીની ગુણવત્તા તે માહિતીની જરૂરિયાત નક્કી કરે છે.

સામાન્ય રીતે 5મી જનરેશન એક વૈશ્વિક વાયરલેસ વર્ગ છે જે 1G, 2G, 3G અને 4G પછી આવે છે. આ નેટવર્કિંગ પદ્ધતિ આભાસી રીતે બધા લોકોને અને બધી વસ્તુઓ કે જે નેટવર્કિંગ પર આધારિત છે તેને સંગઠિત કરે છે અને માહિતીના વહનને વધુ ઝડપી અને સારી ગુણવત્તા વાળું બનાવે છે. 5Gનું આગમન થવું એ કોઈ

Comminication Timeline

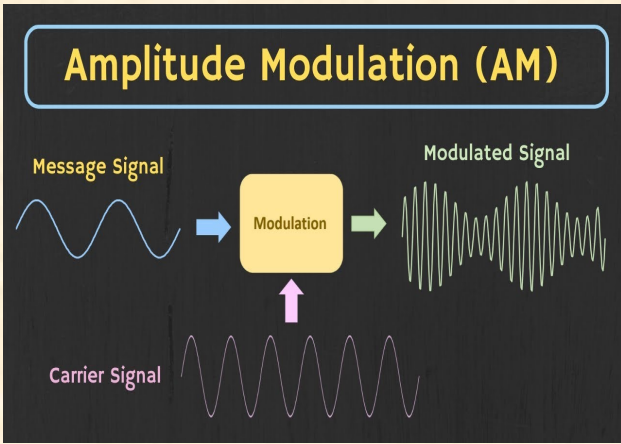

એકાએક ઘટના નથી. વાસ્તવિક રીતે કોમ્યુનિકેશન સિસ્ટમ્સની વૃદ્ધિ પાછળ ઘણા વર્ષનો ઇતિહાસ જોડાયેલો છે.

ઉપરના ચિત્રમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે આદિમાનવના કાળમાં આગના ધુમાડા દ્વારા સંદેશાઓ પહોંચાડવામાં આવતા હતા. જેમ-જેમ સમય વીતવા માંડ્યો તેમ-તેમ માહિતીની જટિલતા વધી જવાને કારણે નવી-નવી રીતોનો આવિષ્કાર થયો. જેમાં પારેવાની સાથે સંદેશો મોકલવો એક વિકલ્પ હતો પરંતુ તેના દ્વારા સંદેશાઓ પહોંચાડવામાં વધુ સમય લાગતો હોવાના કારણે મોર્સ કોડનો આવિષ્કાર થયો જેમાં દરેક અંગ્રેજી મૂળાક્ષરને એક ચિહ્ન આપવામાં આવ્યું (ઉદાહરણ તરીકે (_)

ચિહ્ન N માટે છે.). પછી સમય જતાં ટેકનોલોજીમાં ક્રાંતિ આવતી રહી અને સૌપ્રથમ ગ્રેહમ બેલ વૈજ્ઞાનિકે ટેલીફોનનો આવિષ્કાર કર્યો અને પ્રચાર- પ્રસાર ક્ષેત્રે એક નવી જ ક્રાંતિ આવી અને તેના પછી તો અત્યારે જોઈએ તો વોઇસ કોલ, વિડીયો કોલ અને Wi-Fi કોલ વગેરે જેવા કેટલા બધા વિકલ્પો ઉપલબ્ધ છે. ફોનમાં સૌપ્રથમ આવેલા 1G દ્વારા એનાલોગ સંદેશાઓનું મોડ્યુલેશન કરીને તેને પ્રસાર કરવામાં આવતા હતા. સામાન્ય રીતે ઓડિયો સંદેશની આવૃત્તિ 20Hz થી 20kHz (આવૃત્તિનો એકમ 'હર્ટઝ' છે અને kHz એટલે કિલો (1000) હર્ટઝ) વચ્ચે હોવાના

કારણે જો તેને સીધા વિદ્યુતીય અને તેમાંથી વિદ્યુત-ચુંબકીય તરંગમાં રૂપાંતરિત કરીને વાતાવરણમાં પ્રસારિત કરવામાં આવે તો તેની ઉર્જા ઓછી પડવાના કારણે મોટાભાગના તરંગો ધરતી દ્વારા શોષાઈ જાય છે. તેથી તેનું મોડ્યુલેશન કરી અને આવૃત્તિ વધારી અને વાતાવરણમાં પ્રસારિત કરવામાં આવે છે. તેથી જેટલી આવૃત્તિ વધારે તેટલી માહિતી વધારે જલ્દીથી અને સારી ગુણવત્તામાં પ્રસાર કરી શકાય છે. હવે 2G, 3G, 4G અને 5G માં સિગ્નલની આવૃત્તિ (frequency) ક્રમબદ્ધ રીતે વધારવામાં આવી.

1G સિસ્ટમમાં FDMA (Frequency Division Multiple Access)નો ઉપયોગ કરી અને દરેક સંદેશ મોકલનાર એન્ડ સંદેશ પ્રાપ્ત કરનારની જોડને એક બેન્ડવિડ્થ (આવૃત્તિનો જથ્થો) પ્રદાન કરવામાં આવે છે. જો તે જથ્થાની બહારની આવૃત્તિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો અન્ય લોકોના આવાજ પણ સંભળાવવા લાગે છે. આ

ખોટને 2G, 3G અને 4G કોમ્યુનિકેશનમાં CDMA (Code-Division Multiple Access) દ્વારા સંતોષવામાં આવી. આ પદ્ધતિમાં દરેક જોડ સાથે એક કોડ પણ જોડવામાં આવતો જે પાસવર્ડ તરીકે વર્તે (વર્તવાનો ભાસ કરે.) આ રીતનો ઉપયોગ કરવાથી 1Gમાં જે સમસ્યા આવતી હતી એ મહદ અંશે નિવારી શકાય. પરંતુ, થોડી સમસ્યા તો સામાન્ય છે. કોમ્યુનિકેશનમાં અનુક્રમે ડેટા ટ્રાન્સફરની ઝડપ વધતી ગઈ અને નવા-નવા ફીચર્સ જેવાકે SMS, MMS અને INTERNET આવતા ગયા. આપણા ફોનમાં 3G પછી જે H અને H+ લખાઈને આવે છે એ 3Gનું જ હાઈ-સ્પીડ રૂપ છે. અને પછી 4Gમાં LTE લખાઈને આવે જે Long Term Evolution સૂચવે છે અને આ ટેકનોલોજી 3G કરતા ખૂબ જ અલગ છે અને હાલના વર્ષોમાં આવેલા ટેકનોલોજિકલ ઉન્નતિના કારણે જ છે. 4Gમાં CDMAની જગ્યા એ OFDM (Orthogonal Frequency Division Multiplexing)નો ઉપયોગ થયો. જેનાથી કોઈ ચેનલ માટે બેન્ડવિડ્થને ટૂંકી કરી અને બચાવી શકાય છે અને સાથે- સાથે MIMO (Multiple Input Multiple Output) જેવી ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરી અને ડેટાને એકબીજાને સમાંતર મોકલી અને એક મોટા જથ્થામાં સમય બચાવી શકાય છે.

5G ટેકનોલોજી હજી ભારત દેશમાં નવી નવી આવી છે. તેના દ્વારા ઈન્ટરનેટની ઝડપ આશરે 4G કરતા 10 ગણી વધુ પ્રાપ્ત થશે અને તે ઊંચી આવૃત્તિ પર કામ કરશે. તેથી તેના દ્વારા ઉદ્ભવતાં તરંગોને 'મીલીમીટર તરંગો' કહેવામાં આવે છે. સામાન્ય રીતે 1G પછીની બધી કોમ્યુનિકેશન સિસ્ટમ ડિજિટલ મોડ્યુલેશન પર કાર્ય કરે છે જેનાથી ડેટા ટ્રાન્સફર વધુ સારી ગુણવત્તા અને થોડું વધારે સુરક્ષિત રહીને કરી શકાય. 5G સમગ્ર દુનિયામાં રહેલા નેટવર્ક આધારિત ઉપકરણોને જોડવા માટે સક્ષમ બની રહેશે એવું માનવામાં આવે છે. આજના સમયમાં IoT (Internet of Things)નો પુષ્કળ પ્રમાણમાં ઉપયોગ કરીને બધા કાર્યોને સ્વયં સંચાલિત બનાવવામાં આવે છે. આ ક્ષેત્રે પણ 5Gનો ઉપયોગ કરી અને ઝડપને ખૂબ જ વધારી

દેવામાં આવશે. Massive MIMOનો ઉપયોગ કરી અને સમાંતર ડેટા ટ્રાન્સફરની ગુણવત્તા તથા ઝડપ વધારી દેવામાં આવી છે. 5G 1Gbps (ગીગા બીટ્સ પર સેકન્ડ) જેટલી સ્પીડ આપવા માટે સક્ષમ છે. અને તેની latency પણ ખૂબ જ ઓછી છે. 'Latency' એટલે ડેટા ને ટ્રાન્સફર એન્ડ રેસીડેઈવે થવા વચ્ચેનો સમયગાળો. સામાન્ય રીતે આ બધા ફીચર્સનો લાભ લેવા માટે આપણે સૌ લોકો એ 5G નું સમર્થન કરે તેવા ફોનની જરૂર પડશે કારણ કે જેમ-જેમ એકનોલોજી બદલાઈ તેમ-તેમ ફોનની અંદર રહેલી રચનાઓમાં થોડો-ઘણો ફેરફાર આવતો રહે છે. આપણા દેશમાં 5G સિસ્ટમ આત્મનિર્ભર ભારત માટે IIT મદ્રાસ દ્વારા બનાવવા આવી, જેની તાજેતરમાં ચકાસણી વોઇસ તથા વિડિઓ કોલ દ્વારા કરવામાં આવી છે.

શ્રી અશ્વિની વૈષ્ણવ દ્વારા 5G કોલિંગ નું ટેસ્ટિંગ

પંખ e-magazine

સ્વકેન્દ્રીથી સમકેન્દ્રી વિશ્વ તરફની ઉડાન

લેખ/વાર્તા/માઈક્રોફિક્શન/કવિતા મોકલવા માટે

(૧) માત્ર શ્રુતિ ગુજરાતી ફોન્ટમાં 'Word File Format'માં ટાઈપ કરી ભાષા અને જોડણીની ભૂલો ચકાસી રચના મોકલવી. ભાષાશુદ્ધિ અને જોડણીમાં જો વધુ ભૂલો હશે તો કૃતિ સ્વીકારવામાં આવશે નહિ, જેની નોંધ લેવી. ગુજરાતી લખાણના બધા નિયમો પળાય એ સૌથી પાયાની જરૂરિયાત છે.

(૨) કોઈ પણ ઓનલાઈન કે ઓફલાઈન પ્લેટફોર્મ પર અપ્રકાશિત હોય, એવી જ કૃતિ મોકલવી. કૃતિ સ્વરચિત અને મૌલિક હોવી જોઈએ.

(૩) કૃતિમાં મોટેભાગે ગુજરાતી જ ટાઈપ કર્યું હોય એ જરૂરી છે. અમુક શબ્દો અંગ્રેજી, હિન્દી અથવા સંસ્કૃત ભાષામાં ટાઈપ કરેલા ચાલશે. પણ એ શક્ય હોય ત્યાં સુધી ઓછા રાખવા. જેથી સમરસતા સચવાઈ રહે.

(૪) કૃતિ માત્ર મેઇલ દ્વારા જ સ્વીકારવામાં આવે છે. અમારું મેઇલ-એડ્રેસ આ મુજબ છે: pankhemagazine@gmail.com

(૫) કૃતિ મેઇલ કર્યા પછી જો સિલેક્ટ થશે તો મેઇલ દ્વારા જ જાણ કરવામાં આવશે. અન્ય માધ્યમોમાં એ વિશે પૃચ્છા કરવી નહીં.

(૬) 'પંખ' બિન-વ્યવસાયિક મેગેઝીન હોવાથી અમારા તરફથી કોઈ પણ પ્રકારનો પુરસ્કાર આપવામાં આવતો નથી.

(૭) તમે મોકલેલી કૃતિ-સ્વીકારનો અંતિમ નિર્ણય 'પંખ'ની ટીમનો રહેશે.

(૮) કૃતિનો સ્વીકાર થાય તો તમને મેઇલ મળી જશે. જો એ માટે વિલંબ થાય ને તમે અન્ય માધ્યમોમાં આપો, તો પણ વાંધો નહિ. એ માટે તમારે અમને જાણ કરવી જરૂરી નથી. કારણ કે જ્યારે પણ અમે નક્કી કરીશું કે હવે આ કૃતિ અમારે મુકવી છે, તો એ પહેલા અમે મેઇલ કરીશું જ. આપનો જવાબ નહિ આવે ત્યાં સુધી નહિ મૂકીએ.

(૯) સામાન્યતઃ એવો નિયમ હોય છે કે કૃતિ એક કરતાં વધુ જગ્યાએ મોકલો, તો જ્યાંથી વહેલો જવાબ આવે, એ સિવાયની જગ્યાએ સર્જકે જ સામેથી જાણ કરવાની હોય છે. પણ અમે એ કામ સર્જક માટે આસાન બનાવ્યું છે. અમે પૂછીએ અને જો તમારી કૃતિ બીજે ના સ્વીકારાયી હોય તો અમે પછી સ્વીકારીએ છીએ.

પંખ e-magazine

સ્વકેન્દ્રીથી સમકેન્દ્રી વિશ્વ તરફની ઉડાન

આપને 'પંખ'નો આ અંક કેવો લાગ્યો ?
આપના પ્રતિભાવો WhatsApp દ્વારા આપવા માટે અહીં ક્લિક કરો.

<https://wa.me/916355953355>

ટીમ 'પંખ'

યાજ્ઞિક વધાસિયા

કેયુર દુધાત

અનંત ગોહિલ

વિરલ જોશી

હોઝેફા અગવાન

ધુવિલ ચોડવડીયા

“તમે તમારું ભવિષ્ય બદલી શકતા નથી. પણ તમે તમારી આદતોને બદલી શકો છો અને તમારી આદતો તમારું ભવિષ્ય જરૂર બદલી શકે છે.”

- ડૉ. એ.પી.જે. અબ્દુલ કલામ

આ અંકમાં સહભાગી કલમો

રમેશ પારેખ
સુરેશ હ. જોષી
શાહબુદ્દીન રાઠોડ
હીરલ અભિનય વ્યાસ
ડૉ. રંજન જોષી
તેજલ શાહ

બંસરી જોષી
અરિંતા દીપક પંડ્યા
વર્ધન શાહ
કશ્યપ વ્યાસ
વિવેક ચુડાસમા

ફોટોગ્રાફી

સાજીદ શેખ (ફ્રન્ટ કવર)

<https://instagram.com/sajidshaikhphotos?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

મહેશ સિંહ (બેક કવર)

https://instagram.com/the_perspicacious?igshid=YmMyMTA2M2Y=

